

Teremtés hete 2026.
szeptember 27. – október 4.

Víz fakad

Ahová ez a folyó eljut, élet lesz

A kiadványt az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport tagjai készítették:

Bánfalvi Német Andrea (katolikus)
Béres Tamás (evangélikus)
Ilosvai Dániel (református)
Khaled A. László (methodista)
Kodácsy Tamás (református)
Koltai Zsuzsa (evangélikus)
Nemes Csaba (katolikus)
Nobilis Mária (katolikus)
Ötvös Csaba József (ortodox)
Réz-Nagy Zoltán (evangélikus)
Szűcs Boglárka (református)
Szűcs Kinga (evangélikus)
Tauber Tamás (katolikus)
Zlinszky János (katolikus)
Zsóri-Ments Orsolya (evangélikus)

Vendégszerzőink:

Dragujlov Lili (evangélikus)
Farkas István (katolikus)
Halupka Gábor (katolikus)
Husz Kata (katolikus)
Illés Péter Gábor (katolikus)
Laborczi Dóra (evangélikus)
Pestovics Ágnes (katolikus)

Szerkesztette: Koltai Zsuzsa

A hét nap illusztrációit válogatta: Réz-Nagy Zoltán

Az olvasószerkesztést végezte: Kámán Veronika

Borítóterv és tördelés: Pete Dóra

Az egyes írások szóhasználatát tükrözi a szerzők felekezeti hovatartozását. A szerzők az igehelyek után a különböző fordítások szerinti szövegeket a [SZIT], azaz *Szent István Társulati Biblia*, 2005, [KNB], azaz *Káldi-Neolvulgáta Biblia, Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat*, 1997, [RÚF], azaz *Magyar Bibliatársulat Revideált új fordítású Biblia*, 2014, illetve [KG], azaz *Revideált Károli Biblia*, 1908 rövidítésekkel jelölik.

Tartalomjegyzék

Ahová ez a folyó eljut, élet lesz	5
Első nap · Fogságban	7
Második nap · Az istenismeret	10
Harmadik nap · Szent és profán határán	12
Negyedik nap · Emberi és valódi végtelen	15
Ötödik nap · A remény forrása	18
Hatodik nap · Gyógyító folyó	21
Hetedik nap · Eledelel és orvosság	24
Imaösvény.....	28
A templomból fakadó folyó	33
Jó gyakorlatok, inspiráció, ajánló	37
Vízszennyezés ellen tudatossággal	38
Gazdasági vízfelhasználás	39
Gyöngyös-patak projekt a Kőszegi Evangélikus Középiskolában	40
Tudatos vízmegtartó kertészkedés	41
A gyülekezet fái	42
Víz és kert	42
Városi esőkert-projekt Budaörsön	44
Ugyanaz a víz	45
Hit és víz (Ökumenikus Vízhálózat)	46
Felhívás	48
Tanulmány: Az élet forrása és a holnap biztonsága	49
Nemzetközi kitekintés	57
Élő víz – A 2026-os nemzetközi téma	58
A Teremtés ünnepe a nyugati felekezetek liturgikus naptárában	59
Season of Creation 2026 imádság	60
2026 Season of Creation Prayer	61
Korábbi témáink (Teremtés hete 2009–2025).....	63

Ezután visszavitt engem a ház kapujához, és íme, víz fakadt a ház küszöbe alatt a keleti oldalon; a ház homlokzata ugyanis kelet felé nézett. A víz a templom jobb oldalán folyt le, az oltártól dél felé. Aztán kivitt az északi kapun, és körülvezetett a külső kapun kívül levő úton a kelet felé néző útra; és íme, víz tört elő a jobb oldalon. Ekkor a férfi, akinek kezében mérőzsinór volt, kiment kelet felé és ezer könyököt mért, majd átvezetett a vízen, és az bokáig ért. Majd ismét ezer könyököt mért, és átvezetett a vízen, és az térdig ért. És ismét ezer könyököt mért, és átvezetett a vízen, és az veséig ért. Azután még ezer könyököt mért, és nem tudtam többé átmenni a folyón, mert a vizek mély folyammá áradtak, amelyen már nem lehetett átgázolni. Ekkor azt mondta nekem: „Láttad ezt, emberfia?” Majd ismét visszavitt a folyó partjához. Amikor visszatértem, íme, a folyó partján igen sok fa volt mindkét oldalon. Azt mondta nekem: „Ez a víz a keleti homokdombok felé indul, majd lefolyik a sívatag síkságára és a tengerbe ömlik; amikor beleömlik, annak a vize egészséges lesz. Amerre ez a folyó ér, minden élő és mozgó lény élni fog. Ahová eljut a víz, igen sok lesz a hal; ahová elér a folyó, egészséges lesz és élni fog minden lény. A partján halászkok állnak majd; Engaditól Engallimig hálókát szárítanak. Igen sokféle hala lesz, annyiféle és olyan nagy mennyiségű hala lesz, mint a nagy tengernek. A tócsáiban és a mocsaraiban azonban semmi sem lesz egészséges, mert ezek sógödrökké lesznek. A folyó mentén pedig, annak mindkét partján mindenféle gyümölcsfa nő; lombjuk le nem hull, s a gyümölcsük el nem fogy. Havonta friss gyümölcsöt teremnek, mert vizük a szentélyből fakad. Gyümölcsük eledelül szolgál, a lombjuk pedig orvosságul.

Ez 47,1–12 [KNB]

Azután visszavitt engem a templom bejáratához. Ott víz fakadt a templom küszöbe alól kelet felől, mert a templom keletre néz. A víz a templom déli oldala mellől, az oltártól délre folyt tovább. Azután kivitt engem az északi kapun át, és körülvitt kívül a keletre néző külső kapuhoz. A víz ott folydogált a kapu déli oldalánál. Azután kelet felé ment mérőzsinórral a kezében, lemért ezer könyököt, és átvezetett a vízen: a víz bokáig ért. Ismét lemért ezret, és átvezetett a vízen: a víz térdig ért. Újra lemért ezret, és átvezetett: a víz deréig ért. Amikor újabb ezret mért, már nem tudtam átkelni a patakon, mert annyira mély volt a víz, hogy úszni kellett volna benne: a patakon nem lehetett átgázolni. Akkor ezt kérdezte tőlem: Láttad-e, emberfia? Majd visszavezetett engem a patak partján. Ahogy visszafelé mentem, láttam, hogy a patak partján innen is, túl is igen sok fa van. Ezt mondta nekem: Ez a víz a keleti vidék felé tart, az Arábá-völgyben folyik tovább, és a tengerbe ömlik, a sóssá vált tengerbe, és meggyógyul tőle a víz. Élni fog benne mindenféle élőlény, csak úgy nyüzsögnek majd, és ahová csak eljut a patak, igen sok hal lesz. Eljut oda ez a víz, és meggyógyul. Élni fog benne minden, ahová csak eljut a patak. Halászkok állnak majd ott, és Én-Geditől Én-Eglajmig hálók szárítóhelye lesz. Olyan sok hal lesz benne és annyiféle, mint a Nagy-tengerben. De a posványai és a mocsarai nem gyógyulnak meg, hogy sót adhassanak. A patak partján innen is, túl is mindenféle gyümölcsfa nő majd. Levelük nem hervad el, gyümölcsük nem fogy el: havonként új terem, mert a szentélyből folyik oda a víz. Gyümölcsük eledelül szolgál, levelük pedig orvosságul.

Ez 47,1–12 [RÚF]

Ahová ez a folyó eljut, élet lesz

A nemzetközi *Season of Creation* 2026-os témája az élő vízre épül, fókuszában Ezékiel próféta könyvének 47. fejezetéből a templomból fakadó víz áll. Ehhez a témához igazodva ünnepeljük egyházainkban a *Teremtés hetét*, melynek ezévi időpontja 2026. szeptember 27. és október 4. közé esik. A téma egyszerre hordoz bibliai mélységet, ökológiai figyelemztetést és egyházi küldetést.

Az elmúlt években Magyarországon az aszály folyamatos fenyegetést jelent élővilágunkra. A kiszáradó föld, a porzó szántók, az idő előtt elsárguló gyeppek és az egyre mélyebbre húzódó talajvíz lassan új történetet írnak a magyar tájról. 2022 nyarán az Alföld több térségében olyan mértékű szárazság alakult ki, hogy a csapadék hiánya miatt a táj szinte félsivatagi képet mutatott. Világossá vált, hogy nem egyszeri, kivételes esemény történt, hanem egy hosszú folyamat lépett új szakaszába. A 2023-as és 2024-es évek részleges enyhülése után 2025-ben és 2026 tavaszán ismét súlyos vízhiány alakult ki. A HungaroMet mérései szerint az ország jelentős részén 80–120 milliméter nedvesség hiányzik a felső talajrétegből, miközben több térségben hetekig nem hullott érdemi csapadék.

A Kárpát-medence klímája átalakulóban van, hiszen hosszú csapadéktelen időszakokat hirtelen lezúduló, intenzív esők váltanak fel. A víz nem tud beszívárogni a talajba, hanem gyorsan el-

folyik vagy elpárolog. A táj elveszíti vízmegtartó képességét, a talajvíz szintje tartósan csökken. Hiába érkeznek időnként hatalmas esők és árvizek, a föld mégis szárad. Nem azért, mert nincs víz, hanem mert nem tud megmaradni. A víz átrohan az országon.

Ennek oka egyrészt a globális felmelegedés, amely a Kárpát-medence zárt földrajzi adottságai miatt különösen erősen fejti ki hatását. Ez összefügg azzal az életformával, amely a természetes erőforrások túlhasználata épül: fosszilis energiahordozók felélésére, a fogyasztás korlátlanúságára és ökológiai lábnyomunk növekedésére. Másrészt az aszály történelmi örökség is. A 19. századi folyósabályozások, lecsapolások és vízelvezetési rendszerek gyökeresen átalakították a Kárpát-medence vízháztartását. Egy olyan ország jött létre, amely évszázadokon át a víz gyors elvezetésére rendezkedett be. A mocsarak eltűntek, az árterek beszűkültek, a folyók medrét mélyítették, a kisebb vízfolyásokat kiegyenesítették. Mindazt, amink van, gyorsan feléljük, és mindazt, amit kapunk, nem tudjuk megtartani.

Ebben a helyzetben különös erővel szólal meg Ezékiel próféta látomása. A próféta a templom küszöbéből fakadó vizet lát. A küszöb az átmenet helye, ahol egyszerre vagyunk bent és egyszerre vagyunk kint. Jelen világunk is ezt az átmenetiséget hordozza. Az ökológiai vál-

ság, a gazdasági bizonytalanság, a háborúk és a társadalmi feszültségek korában úgy érezzük, mintha egy állandó küszöb-helyzetben élnénk.

A templomi küszöb a profán és a szent találkozásának helye. Ezékiel látomásában éppen ezért válik felszabadító képpé: a küszöb része annak a világnak, amely elromlott, de része Isten jelenlétének is. Határ a földi és a mennyei, a reménytelenség és a reménység, a pusztulás és az élet, a szennyezett és a tiszta között. A küszöbötől fakadó víz ezért Krisztus testet öltésére is mutat, ahogyan Isten belép ebbe a világba, és az élő víz forrásává lesz közöttünk. Sokszor érezzük azt, hogy a templom tere elszakad attól a valóságtól, ami körülveszi azt. Néha kiüresednek a szavak, sterilé válik az istentisztelet, és nem értjük, hogyan munkálkodik Isten abban a világban, ami a templom falain kívül van. A templomba áldozati állatokkal vittek be, amelyekből véres áldozatok lettek. Az a hely, amely annyi vért nyelt el a kiengesztelődésért, most íme, éltető vizet ad. A templomi küszöb határából fakadó és a világba elinduló folyam azt üzeni, hogy Isten nem mond le a templomon kívüli világról. Az evangélium hirdetése nincs falakba zárva, hanem a forrásból elindulva bejárja kiszáradt, szennyezett és elhanyagolt világunkat.

Ezékiel különös érzékletességgel írja le a víz útját. Először csak vékony pataként indul, majd egyre mélyebbé válik. Bokáig ér, aztán térdig, majd derekig, végül pedig olyan mélységű lesz, amelyben már csak úszni lehet.

Ez a víz nem rohan át a kiszáradt tájon, hanem megmarad és életet ad. Nem pusztít, hanem gyógyít. Ha a látomásban a jeruzsálemi templomból indulunk ki, akkor arra következtethetünk, hogy az élettelen sós víz a Holt-tengert jelentheti, ami elnevezésében is beszédes, és illeszkedik a szakasz szimbolikájához. Ezékiel képe az éltető vízről már elővételezi a keresztség titkát is. A próféta még nem látja teljesen, miként érkezik el az a lelki élet, amely nem elsodorja az embert, hanem hagyja elmerülni a megbocsátás és a megtisztulás örömeiben. A gyógyító víznek először az embert kell elérnie. Ezért különösen beszédes, hogy a valószínűleg esszénus közösséghez tartozó Keresztelő János nem a Holt-tengerhez hívja az embereket, hanem a Jordán vizébe. Nem a halál állóvizéhez, hanem az élő folyóhoz vezeti őket. Az emberek alámerülnek, de nem maradnak lenn, hanem megtisztulva emelkednek fel, hogy visszatérjenek az élet világába. Ez a kép ma különösen közel kerülhet hozzánk. Egy olyan korban élünk, amely gyorsan felhasználja erőforrásait, de alig tud megtartani bármit: vizet, termőföldet, közösségeket, bizalmat vagy reménységet.

Ezékiel a babiloni fogságban írja ezeket a sorokat, egy olyan területen, amelynek a neve Mezopotámia, ami azt jelenti, hogy folyóköz. A Tigris és az Eufrátesz által közrefogott nagy területről van szó, melynek fenntartása öntözéses földműveléssel történt, a folyók irányításával. A templomból fakadó víz képe a fogságban lévő próféta Isten iránt el-

kötelezett szavai is. Itt nem az ember uralja a vizet, hanem követi azt. Nem ő mondja meg, hogy hol öntözzön, hanem a víz lesz halakban dúskáló élettér, a víz éteti a sok fát és gyógyítja a környeztet. Ezékiel arra hív, hogy ne mi irányítsunk, hanem kerüljünk kapcsolatba újra a teremtéssel – és végső soron magával Istennel. Az élő vízben való elmerülés ezért egyszerre ökológiai és lelki kép: megtanulni nem kizsákmányolni, ha-

nem befogadni; nem elvezetni, hanem megőrizni; nem kívül maradni, hanem részesedni az élet áramlásában.

A próféta látomása szerint „ahová eljut a folyó, minden élni fog”. Ez a mondat ma nemcsak bibliai ígératként hangzik, hanem kérdésként is felénk fordul: képesek leszünk-e követni azt, Aki az élet forrása?

Kodácsy Tamás

Első nap • Fogságban

Majd. Ezzel a szóval foglalható össze a látomás, amit a próféta lát a fogságban, amit megmutat neki az Úr. Majd. Most még fogságban vagytok, távol hazától, otthontól, de majd hazatérhettek. Majd. Most még a templom romokban van, de majd felépítitek. Majd. Most még egy öntözőcsatorna mentén élitok életeket, amiben vagy van víz vagy nincs, vagy jut bele elég a nagy folyamból vagy nem, vagy megöntözi a termőföldet vagy nem – de majd a templomból fakad fel a forrás, amely minden élet bőséges alapjául szolgál a teremtett világon.

Mi ennek a „majd”-nak a jelentősége? Kirakatként szolgálna ez a kisemmi-zett nép előtt, ahol csak nézik, nézik az üvegen keresztül az elemi vágyak beteljesülését, de soha hozzá nem juthatnak? Vagy épp tervrajzot tesz eléjük az asztalra: ide kell eljutni, lássatok hozzá...?

Kétségtelen, hogy a látomás bő-

séges gazdagsága óriási kontrasztban állt a nép helyzetével – és éppen ebben jelenik meg óriási ereje, a szembesítés és a reménység ereje. Szembesít a veszteség fájdalomával: a templom, az otthon és az otthonosság elvesztésével, a nincsel. Nincs ország, nincs templom, nincs otthon – nincs víz, nincs élet. Amit a nép a magáénak gondolt, azt kicsavarták a kezéből, és nincs se hatalma, se lehetősége visszaszerezni azt, kiszolgáltatottsága naponkénti tapasztalat. Az életük kiszáradt föld, romba dőlt templom, elpusztított örökség – ezt a tapasztalatot, a saját tapasztalatunkat is, szívszorítóan éneklük meg a zsoltárok.

Különösen is erős ez a kép ma hazánkban, amely évszázadokon át vízben gazdag, bőven termő országnak számított. Az elmúlt csapadékszegény évtizedek azonban egyre hangosabban hívják fel a figyelmet a „nincs” veszélyére. Egyre

szárazabb az éghajlat, egyre kevesebb víz marad meg határainkon belül, és az alföldi tájat átszelve ez egyre láthatóbbá válik. A vízbőség, amely eddig magától értetődő volt, mára megkérdőjeleződött. Az üdvösség bőségével ellentétben szembe kell néznünk a sivár pusztasággal – nemcsak egyéni, közösségi és lelki értelemben, hanem ökológiailag is.

A látomás reménysége pedig abban áll, hogy kijelenti: nincs vége. Van tovább, a „most” kilátástalansága nem jelenti, hogy a „most”-tal véget érne minden. Majd. Majd lesz újrakezdetés. Majd felépítik a régi romokat. Majd a templom küszöbe alól, az Isten és a Bárány trónjából fog felfakadni az élet vize, majd a Lélek kiáradása életre kelti a száraz csontokat. Ahogy a Krisztusnak is át kellett mennie a halálon az életre, úgy az ő népének is erre vezet az útja. A romlás kapujában ez a beletörődöket serkenti,

a túlbuzgókat pedig meginti: Istenben bízzanak, akivel ezen a kapun is bátran átléphetünk. És így a minket körbevevő romlás bánata és botrányossága is a feltámadás reménységére, az új tereztés vigasztalására irányítja tekintetünket: a végső szó a feltámadásé.

Majd. Ez az isteni majd nem sovány vigasz, erőtlen bátorítás vagy gyenge terelés, hanem ebben a szóban rejlik Isten világokat mozdító ereje. Aki minden pusztuláson, minden szárazságon, minden bűnön és a halálon túl a fogságban is Úr, és akinek ereje és irgalma nem kisebbedik, hanem csak egyre nagyobbak látszik siralmas állapotunk fényében.

Ilosvai Dániel

Ima

Hozzád könyörgünk, Istenünk, könyörülj rajtunk! Könyörülj e sokat szenvedett világon! Könyörülj e népen, ez országon, amelyet testi és lelki értelemben egyaránt kiszáradás fenyeget! Könyörülj a te egyházadon, hogy áradjon a törvény, mint a víz, és igazságod, mint a bővizű patak! *Ámen.*

Fotó: Şeyda Nur Uğur @Pexels

Emilie Mediz-Pelikan: Fűzfák a patak partján

Emilie Mediz-Pelikan (1861–1908) osztrák tájképfestő a 19. század végének és a 20. század elejének egyik jelentős művésze volt. Szoros kapcsolatban állt a bécsi szecesszió körével, és tagja volt a Hagenbund művészcsoporthoz. Bécsi tanulmányait követően 1883-ban a neves tájképfestő, Albert Zimmermann utolsó magántanítványa és aszisztense lett. Számos kiállításra elkísérte mesterét, akit egészen annak 1888-as haláláig hűségesen támogatott.

Bécsben kötött házasságot. Egy leánygyermekük született.

Mivel Ausztriában kezdetben kevés elismerést kaptak, 1894-ben Drezdába költöztek, és életük végéig ott alkottak.

Emilie Mediz-Pelikan 1908-ban, mindössze 47 évesen, váratlanul hunyt el Drezdában, szívroham következtében. Hagyatéka az NDK tulajdonába került, képei egészen 1986-ig elfeledve porosodtak. Ekkor azonban megrendezték az első hivatalos múzeumi retrospektív kiállítását, amely elindította a művészettörténeti újrafelfedezését.

Fűzfák a patak partján című képe akár Magyarországon is készülhetett volna, hiszen nálunk is számos településen szokás a fák hajtásainak visszavágása. E radikális

Tanulmányútjai során beutazta Magyarországot, Olaszországot és Horvátországot is.

A dachauai művésztelepen ismerkedett meg a nála hét évvel fiatalabb bécsi festővel, Karl Medizzel, akivel 1891-ben

lis metszés nyomán a törzs tetején nagy, gumószerű képződmény keletkezik, a fa pedig szinte torzóvá válik. Magyarországon – kiváltképp az Alföldön – általában az utcákon sorban ültetett akácokkal szokás ezt tenni. A fűz az a jellegzetes faj, amely csalhatatlau jelzi a víz jelenlétét.

Második nap • Az istenismeret

Az Ezékiel látomásában megjelenő ismeretlen, mérőeszközökkel rendelkező férfi a teljes épület bemutatása után visszavezeti a prófétát a templom bejáratához. A vezetés önmagában is a gondoskodás, törődés jele, de itt kiegészül még két fontos szemponttal.

Az első az, hogy Ezékiel már járt itt, és most visszakerül. A 43. fejezetben is a keletre néző kapunál állt, és itt borult arca, amikor az Úr dicsősége nagy zúgással és ragyogással megérkezett kelet felől, bevonult a templomba és betöltötte azt. Akkor ebből a prófétának azt kellett megértenie, hogy ha az Úr teljes jelenlétét nem is képes befogadni a földön semmi, megjelenésének formái szállást vehetnek a megfelelő földi helyeken. Az itteni példa az ember számára mindig a legvonzóbb, de lehetőségeitől mégis legtávolabb álló isteni tulajdonság, a dicsőség. Ezékiel végignézhette, ahogy az Úr dicsősége bevonul a templom keleti kapuján. Mint Mózes az égő csipkebokor előtt: ő is átélhette, ahogy egy konkrét földi hely végleg összekapcsolódik az Úr megjelenésével, és ezzel az epifánia színhelyévé válik. Itt más szabályok érvényesek. Mózesnek levett sarukkal kellett részesülnie ebben, Ezékiel itt arca borul és mintha el is hagyta volna minden addigi ereje, a lélek emeli fel és viszi tovább a belső udvarba (43,5). Ezen kívül Ezékielnek „el kell számolnia” ezzel a különleges kinyilatkoztatással. Nem

tarthatja meg magának, hanem tovább kell adnia az embereknek a látottakat mint Isten üzenetét arról, hogy minden kétség és reménytelenség ellenére az Úr népe közelében akar maradni és gondoskodni akar az újrakezdés lehetőségéről. Ez a lehetőség kerül előtérbe azzal, hogy kísérelje visszavezeti őt az Úr dicsőségét őrző helyszínre: a keleti kapuhoz.

Ezékiel ezen a kapun, ahol az Úr dicsősége haladt át, nem léphet be vagy ki, ezért belülről meg kell kerülnie az épület és udvar egy részét, hogy az északi kapun kilépve juthasson vissza a dicsőséges epifánia egyik közvetlen helyszínére. Nem lett volna semmi meglepő abban, ha ezt a helyet csak a tilalmak öveznék, vagyis ha a dicsőségből egyedül Isten megközelíthetetlen fensége maradt volna meg. Ám amit itt lát Ezékiel, az az élet ajándékának kezdete: egy forrás, mely az Úr bevonulásának helyén fakad és egyre mélyülő medrével az élet egyre kiteljesedő ajándékát hozza el. A forrás szokatlan, váratlan, meghökkentő és titokzatos egyszerre, ahogy az élet mindig. Be lehet járni, meg lehet nézni a forrás helyét és lehet követni útját, de az a tény, hogy egyáltalán van, mindig vissza fog vezetni Isten dicsőségének felismeréséhez. Ez a látomásbeli visszavezetés eseményének második különlegesen fontos mondani valója. Nem tudunk életet adni, teremteni sem a jelenben, sem a jövőben. Legfeljebb értő és gondoskodó „vezettek” lehetünk

az élet megjelenésének és kibomlásának egyes területein most és a jövőben, melyek minden esetben Isten dicsőségének támogató jelei.

Béres Tamás

Ima

Urunk, kérünk, ajándékozz meg minket jelenléd megbecsülésének erejével, hogy közel maradjunk az élet féltő szeretetéhez! *Ámen.*

Fotó: Jeff Stapleton @Pexels

William Turner: Róma a Vatikán felől

Joseph Mallord William Turner 1775. április 23-án született Londonban. Apja borbély volt; anyját a művész még kisgyermekként elveszítette. Apja otthon tanította, és mindennapjaikat lényegében teljesen a művészet töltötte ki.

13 évesen készített rajzait apja fodrászüzletének kirakatába tette ki, hogy eladja őket. 15 éves volt, amikor az egyik képét beválogatták az Akadémia éves kiállítására. 18 évesen már saját műterme volt, 27 évesen pedig a Királyi Akadémia teljes jogú tagjává választották.

Egyik európai tanulmányútja során készült ez a képe, amely Rómát egészen különös nézőpontból ábrázolja. A ke-

resztény világ egyik legszentebb helyét, a Szent Péter teret láthatjuk a távolban, míg a jobb oldalon egy hatalmas boltív és egy bizonytalanul felsejlő kapuhoz vezető folyosó keretezi a látványt. A kompozíció leginkább a tágas tér élményét közvetíti, amelybe szinte beleszédülünk. Az előtérben művészek vásznai, kellékei és modellek keresetlen összevisszaságban takarják a látvány egy részét – vallva arról az ambivalens viszonyról, amelyet Turner a művészet és a vallás között megélt. Turner számára az érzékelt valóság nem csupán látvány, hanem a „fenséges” (the sublime) megtapasztalása, az isteni jelenlét megnyilvánulása volt.

Ahogy öregedett, egyre szeszélyesebb lett. Apján kívül, akivel 30 évig élt együtt, nem volt más közeli barátja. Senkinek sem engedte meg, hogy festés közben nézze. Feladta a találkozásokat az Akadémia hallgatóival is. Ismerősei körében senki nem látta őt hónapokig. Ugyan részt vett kiállításokon, de rendre elutasította a vevőket.

1850-es utolsó tárlatát követően egy napon nyomtalanul elhagyta otthonát. Hónapokig tartó keresés után találtak rá: egy eldugott házban bujkált. Hoszsan tartó betegeskedés után, 1851. december 19-én halt meg. Kérésére a Szent Pál-székesegyházban helyezték örök nyugalomra.

Harmadik nap • Szent és profán határán

„Ott víz fakadt a templom küszöbe alól...”
(Ez 47,1b) [RÚF] Hol húzódik a szent és a profán világ határa? Tévedés lenne azt állítani, hogy a templom küszöbének vonalában. Ezékiel próféta különleges látomása egy olyan képet vetít elénk, ahol a templomi szent térből éltető víz árad. A szent belép a hétköznapi valóságunkba. A szentségnek ezzel a kilépésével csodálatos változások kezdődnek az emberi szívben és a környezetben is. Az élet megújul, és minden átalakul. Ez a kilépés

egy olyan messiási utalás is, amely a Názáreti Jézus mozdulataiban teljesedik be. Jézusban az isteni Ige érkezett meg profán embervilágunkba, ahol Isten teljes mértékben népével lakozik, nyomában pedig gyógyulás történik, és megkezdődik a helyreállítás csodája.

Fontos üzenet ez Jézus mai tanítványai számára. Ezékiel könyve a 40. fejezettől a 46. fejezetig egy új templom építését írja le a sivatagban. Ez az új

templom lenyűgöző, de üres és élettelen. Csak a 47. fejezetben jelenik meg végre az élet. Ugyanígy sajnos 21. századi templomaink, imaházaink, egyházi épületeink is lehetnek élettelenek. Kő és téglá, tető és falak állhatnak ugyan, lehetnek külsőre szép állapotban, de ürességükkel azt jelzik, hogy a profán világ részei lettek, Isten nélküliek. Olyan terek, amelyek nincsenek építő, gyógyító hatással környezetükre, nem részesei az új teremtésnek.

Jézus így szólt: „A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson; én azért jöttem, hogy életük legyen, sőt bőségben éljenek.” (Jn 10,10) [RÚF] Az Egyháznak és a Templomnak olyan szent térnek kell lennie, amely nem kizsákmányoló, nem a környezetet pusztító, nem mértéktelen. Sokkal inkább olyan tér, amely éltet, újjáteremt, mennyei erőt képvisel. A prófétai képben a templom küszöbe alól kitörő víz megállíthatatlanul betör a profán térbe, a külvilágba, és mindenütt éltető erővé válik. Kanyarog a kopár földeken, a sivatagot termékeny deltákká változtatja, visszahozza a hala-

kat, a növényeket. Gyógyító hatással bír. Ez jézusi mozdulat.

Mindez azt is jelenti, hogy a profán világból vissza kell zárandokolni a szentélyhez, átlépni a küszöbön az életért, a megújulásért. Teremtményi létünkben így találkozhatunk Teremtőnkkel. Így lesz lehetséges ökológiai megtérésünk és szemléletváltásunk is. A szentély küszöbén tanulhatunk újra tiszteletet és hálát Isten felé, valamint felelősséget a viláért, a környezetünkért, magunkért és a következő nemzedékekért.

Mi hogyan mozdulunk a küszöbön túlra? Hogy élünk szent tereinkben? Mit teszünk azért, hogy az isteni gyógyító erő áradjon és újítsa? Érkezzünk meg a szentély küszöbére, és lépünk mi is a templom küszöbén túli világba. A körülöttünk kialakult környezeti valóság választ követel tőlünk. Cselekedjünk mint Krisztus emberei, akik életet hoznak, gyógyítanak közös otthonunkban, részt vesznek a Föld gondozásában.

Khaled A. László

Teremtő, Megújító, Éltető Urunk Istenünk! Megállunk szentélyed küszöbén és megvalljuk: minden forrásunk belőled fakad. Segíts, hogy éltető vizedet másokkal is megoszthassuk. Mutasd, mit kell megtennünk a ránk bízott teremtettség védelméért, gyógyulásáért. Szeretnénk a megújulás eszközei lenni. *Ámen.*

A Szent Breaca-templom freskója

Anglia legeldugottabb csücskében, Cornwall tartomány legnyugatibb pontján áll a Szent Breaca-templom. Innen már nincs tovább: a sziklákon túl csak a hatalmas Atlanti-óceán hullámszik. Ebben a távoli templomban néhány jelentős, késő középkori secco található, amelyek 1891-ben, egy renoválás során kerültek elő. A két legimpozánsabb festmény egymás mellett helyezkedik el az északi ajtó két oldalán. Úgy helyezték el őket, hogy azonnal szembejussanak mindenkinek, aki a templom déli oldalán található főbejáraton keresztül lép be az épületbe.

Az ajtó jobb oldalán az úgynevezett „vasárnapi Krisztus” látható, akinek csupasz alakját szerszámok és a szórakozást szolgáló tárgyak veszik körül – figyelmeztetésként arra, hogy a vasárnap megszentelése a munka beszüntetését és a világi szórakozásoktól való tartózkodást kívánja meg a hívőtől.

Az északi ajtó bal oldalán Szent Kristóf hatalmas, körszakállas alakja látható, aki a vállán viszi a gyermek Jézust, kezében pedig botot tart. Szürkés-kék, sárga szegélyű tunikát visel, válláról vörös köpeny lóg, fejét piros hajpánt díszíti. Lábai térdtől lefelé csupaszok, készen állva a vízben gázolásra.

A bal alsó sarokban a vízben egy tükröt tartó sellő látható, akit halak vesznek körül. Fölötte, egy csónakban csuklyás, remeteszerű alak ül, míg a látathatáron pedig kibontott vitorlákkal halad egy hajó.

Szent Kristóf a 15. századi falfestmények igen gyakori alakja volt, aki itt egyfajta „küszöbőri” szerepet tölt be. Mivel úgy tartották, hogy ő védelmezi az utazókat, ezért a hívek távozás előtt még áldást, erősítést és bátorítást reméltek tőle.

Negyedik nap • Emberi és valódi végtelen

A rendszerváltás korszakában sokunk számára fontos élmény volt a kirgiz író, Csingiz Ajtmatov regénye, *Az évszázadnál hosszabb ez a nap*, amely a kazah sztyep-pék évezredes hagyományokat őrző tájai, az ezeket is átalakító szovjet technikai és társadalmi kísérletek hatásai, valamint egy elképzelt szovjet-amerikai űrállomás, sőt egy idegen, szelíd civilizációval való kapcsolatfelvétel lehetősége (és elutasítása) metszetében játszódik. Ajtmatov főhőse, Edigej, akinek szülőhelyét, az Aral-tó vidékét kellett egykor elhagynia, társaival útnak indul, hogy a tradícióknak engedelmessé az ősi temetőben adja meg a végtisztességet elhunyt idős barátjának – de útjukat állja a titkos rakétabázis kerítése.

A regény refrénszerű sorai valószínűleg sok olvasó emlékezetében megragadtak: „Ezen a vidéken keletről nyugatra és nyugatról keletre haladnak a vonatok... A vasútvonal két oldalán óriási pusztaságok terülnek el – Szári-Özek, a Sárگا Homok középvidéke.”

Ezekiel a Templomból kelet felé lefolyó éltető vízről prófétál, mely egyre növekszik, és a sivatagot, melyen áthalad, meg odaérkezve a Holt-tengert is egészségessé teszi. Az Aral-tavat tápláló Szir-Darja és Amu-Darja folyók délről északra és keletről nyugatra folynak – ám a nagyratörő, de nem körültekintő emberi tervek miatt – nagy vízigényű gyapotot, rizst, gyümölcsöt természeteni az alap-

vetően száraz vidéken, öntözőcsatornákkal elvezetve, sőt az átgondolatlan építési technológia miatt pazarolva is a folyók vizét – ma már el sem éri azt, így az egykor a világ negyedik legnagyobb tavának számító Aral 90%-a mára kiszáradt, nagy részének helyén sós sivatag van.

Emberi eszünkkel hajlamosak vagyunk olyasféle dolgokat végtelennek, kiemeríthetetlennek, korlátlanak tekinteni, amik valójában nem azok. Kiapadhatatlannak látjuk, gondoljuk olykor a folyókat, a táplálékot, saját okosságunkat, mindent elviselőnek és így kiaknázhatónak a teremtett világot.

De a természet törvénye szerint amennyi vizet kiveszünk útközben a folyóból, annnyival kevesebb éri el a tavat... Egyedül Isten maga az igazi Végtelen. Az ő szeretetének fénye valóban megcsillan, felismerhető a teremtés korlátozott végtelenségeiben, a tengerben, levegőben, a föld kincseiben, a bőséges termésben, az univerzumban, a lét törvényeiben. Ám ezek valójában jelek: Őrá akarnak mutatni, az Ő felismerésére vezetni. Ha emberi korlátozottságunk önhittségebe vált, és magunkat kezdjük a teremtmények urának tekinteni, félig megértett törvényszerűségek alapján pedig a teremtést nem természetének megfelelően kezelni, abból mindig baj lesz: bálványimádás, szenvedés, erőszak, bűn, pusztulás.

Ezekiel látomásában a Templom küszöbe alól fakadó víz közvetlenül Isten megnyilvánulása: ahogy halad, magától árad, növekszik, és éltet, táplál, gyógyít. A kiszáradt Aral-tó és sok más válságjelenség viszont az ember félreértett, önközpontú, nem „istenképű” világlátásának és -használatának mementója. Ajtmatov regényében pedig a Föld hatalmasai még a szelíd másik civilizáció meghívását is visszautasítják, hogy berendezkedésüket ne fenyegeesse... És vajon a valóságban mi elfogadjuk-e a meghívást, hogy „boldogok a szelídek, mert övék lesz a Föld”?

Nem Istent kell játszanunk, megpróbálva utánozni őt, és főleg nem elutasítani, hanem engednünk őt cselekedni bennünk és köztünk, hogy eljöhessen Országá. Építhetünk vasutakat, öntözőcsatornákat, úrbázisokat, de csak az igazi Végtelen tudatában és tiszteletében megmaradva: mert az éltető víz, mely nem apad, hanem egyre növekedve, éltetve és gyógyítva sodor az üdvösség felé, a Templom küszöbe alól fakad.

Nobilis Máriaó

Ima

Urunk, rád tekintve beismerjük, hogy nem ritkán a Te helyedbe állítottuk magunkat, mintha ismernénk minden titkot és minden tudományt. Pedig egyedül Te vagy a végtelen, az örök és tápláló Igazság és Szeretet. Add meg nekünk, az emberiségnek, hogy felismerjük téged, a saját helyünket, teremtménytársaink méltóságát, és az önteltségről lemondva ajándékaid hálás befogadói és továbbajándékozói legyünk. *Ámen.*

Fotó: Engin Akyurt @Pexels

Tarasz Sevcenko: Aral-tó

Tarasz Hrihorovics Sevcenko (1814–1861) a modern ukrán irodalmi nyelv megalapítója, festőművész és az ukrán nemzeti öntudat legfőbb megteremtője volt. Jobbágycsaládba született a kijevi kormányzóságban, és korán árvaságra jutott. Tehetségét felismerve művésztársai összefogtak, és 1838-ban 2500 rubelért kivásárolták őt a jobbágyorsból.

Cárellenes, szatirikus versei miatt 1847-ben letartóztatták. I. Miklós cár személyes parancsára tíz év katonai száműzetésre ítélték az Urál vidékén, ahol szigorúan eltiltották az írástól és a festéstől is. Közlegényként szolgált az oroszki erődben.

Mivel Alekszej Butakov haditengerészeti kapitány-hadnagy 1848-ban engedélyt kapott arra, hogy megszervezze az Aral-tó első átfogó tudományos és vízrajzi feltérképezését, szüksége volt egy képzett művészre a partvonalak és szigetek dokumentálásához. A katonai vezetés szemet hunyt a cári tiltás felett, és Sevcenkót hivatalos expedíciós rajzolóként osztották be a Konsztantyin nevű szkúner legénységébe. Az Aral-tavat ábrázoló rajza – számos más vázlatával együtt – ebben az időszakban született meg.

A tíz évig tartó ázsiai katonai száműzetés, a sivatagi expedíciók fizikai meg-

próbáltatásai és a börtönévek teljesen felőrölték az egészségét.

Élete utolsó hónapjaiban előrehaladt vízkórságtól (ödéma) és szívelég-

telenségtől szenvedett. Utolsó heteiben már a szobáját sem tudta elhagyni a kínzó légszomj miatt; mindössze 47 évesen hunyt el.

Ötödik nap • A remény forrása

Ezékiel próféta talányos mérnök-kalauza, a mérónáddal és lenzsinórral felszerelkezett ércfigura (*Ez 40,3*) a próféta látomásában a legapróbb részletekre kiterjedő alaprajzot készít, amely az új templom építésének minden egyes elkövetkező lépését szabályozza. A szakemberek számára kódolt alaprajzot kiegészíti egy látványterv is: a mindennél nagyszabásúbb vízió így azok számára is képi valósággá válik, akik fantáziáját az elvont és adatszerű mérnöki leírások nem lendítik könnyen mozgásba. A templomból fakadó forrás olyan szimbolikus látvány, amely számtalan jelentéselemet sűrít magába, mindenekelőtt mégis az Isten által adott és fenntartott élet az elsődleges vonatkoztatási pontja. A titokzatos ércalak idegenvezetőként kíséri el a prófétát a forrástól egész addig, amíg a patakon már nem lehet lábbal (az emberre alapvetően jellemző helyváltoztatás módján) átkelni: ahol a víz ereje már meghaladja az egyes ember természetes erejét. A kalauz nem segít átkelni a vízen, nem mutatja meg, hogy kell úszni, nem ácsol tutajt, és nem mutat túl azon, amit az ember ezen a ponton megláthat, viszont reflexióra int: „Láttad-e, emberfia?”

A prófétának meg kell állnia, és végig kell gondolnia az eddig tapasztaltakat. A visszaút a látottak tudatosulásának folyamata, Ezékielnek ekkor tűnik fel, hogy a patak partját kétoldalt dús vegetáció borítja. Kivételes pillanat ez, a próféta szeme felnyílik a nem emberi teremtmények, a teremtett világ emberen túli titokzatos összefüggéseinek látására. Megpillant valamit, ami más körülmények között fel sem tűnik, aminek a látványa felett automatikusan elsiklunk, amit eszköznek és lényegtelennek tekintünk. A fák – azok a különleges élőlények, amelyek lehetővé teszik, hogy lélegezzünk, táplálkozunk és gyógyuljunk – az Isten általi megajándékozottságunk jelképei. A bibliai szimbolikában gyakran előforduló víz mellett zöldellő fa reményt ad, a folyamatos megújulásnak és az élet kiteljesedésének reményét. A helyhez kötött növények tartós szárazságot követően is képesek vízhez jutva rövid időn belül újra virulni, példájukat nap mint nap látni segít, hogy szándékainkat ne a menekülés ösztöne, hanem a körülményekhez való alkalmazkodás, ne a fogyasztáskényszer, hanem kímélettel való elfogadás vezérelje, megajándékozottságunkban gazdag életünk

gyümölcsseit pedig ne felélni, hanem temtett társainkkal megosztani akarjuk.

Ezékiel a kalauz szavára megáll, figyelni kezd és lát: egyszerre látja a víz-szaúton, hogy az élet a megpróbáltatások után is képes újra virágozni, és nem a fájdalom, nem a pusztulás, hanem

épp ez a virágzás ad alapot arra, hogy a mindezen túl levő, töredékes létünkben sóvárogva remélt teljesség egyáltalán elgondolhatóvá váljon.

Szűcs Kinga

Ima

Éltető Istenünk, add, hogy felismerjük újító és megtartó szándékaid! Segíts bennünket, hogy isteni tervrajzodon minél jobban eligazodjunk, a boldog eljövendő bizalommal élénk tárt képei pedig arra indítsanak, hogy kapcsolatainkban elmélyüljünk, a megosztásban kiteljesedjünk, az általad teremtett világ szeretetében pedig folyamatosan növekedjünk! *Ámen.*

Fotó: Griffin Wooldridge @Pexels

William Blake: Az élet folyója

1757. november 28-án született Londonban, egy harisnyakészítő kereskedő harmadik gyermekeként. Egész életét a brit fővárosban töltötte, alig hagyta el a várost. Négyévesen már látomásai voltak: saját elmondása szerint Isten arcát látta az ablakhoz szorítva.

Szülei otthon taníttatták. Tizen-négy évesen James Basire rézmetszőhöz került inasnak, akinél hét éven át tanulta a szakmát.

23 évesen felvették a Királyi Művészeti Akadémiára, ám gyorsan fellázadt

az intézmény akkori elnöke és a kor divatos festészeti stílus ellen. Blake a lágy árnyékolással szemben a tiszta vonalakat kereste.

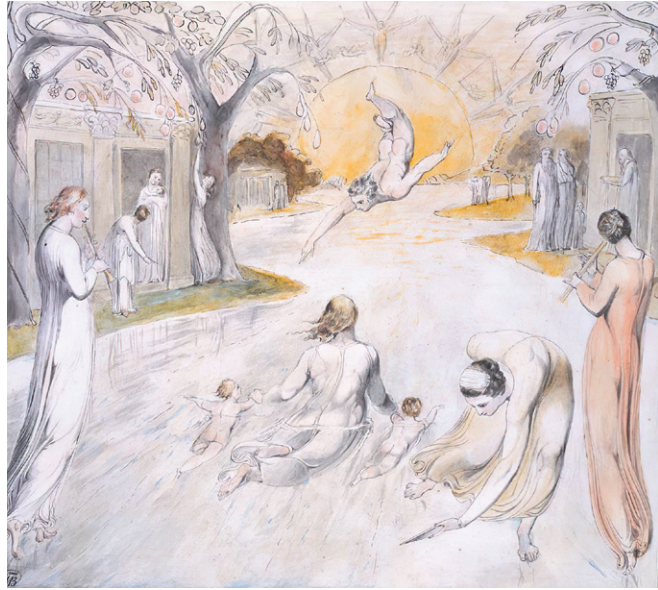
1782-ben feleségül vette az írástudatlan Catherine Bouchert akit Blake maga tanított meg írni, olvasni és rézmetszetet készíteni. Catherine hűséges társa és asszisztense lett egészen a művész haláláig. Házasságukból nem született gyermek.

1788-ban felfedezett egy grafikai eljárást, amellyel a szöveget és a képet egyszerre lehetett egyetlen rézlemezzel készíteni. Ezzel a technikával adta ki későbbi fő műveit.

1800-ban vidékre költözött William Hayley költő meghívására, aki munkát biztosított neki. Blake-re felszabadítóan hatott a tengerparti táj, de a mecénás irányítását hamarosan korlátozónak érezte. 1804-ben visszaköltözött a fővárosba, és nekilátott prófétikus művei elkészítésének.

1809-ben saját privat kiállítást szervezett testvére szabóműhelyében. A tárlat teljes kudarcba fulladt: alig jött el valaki, az egyetlen megjelent kritika pedig nyilvánosan „szerencsétlen örültnek” nevezte Blake-et.

A sikertelen kiállítás után Blake teljesen visszavonult a nyilvánosságtól. Évekig mély szegénységben és elfeledve

élt, de ebben az időszakban is folyamatosan dolgozott.

1818-ban megismerte John Linnell fiatal festőt, aki anyagi biztonságot és új szakmai lendületet adott neki. Linnell révén egy fiatal művészcsoport gyűlt Blake köré, akik prófétaként és mesterként tisztelték az idős alkotót.

Blake 1827. augusztus 12-én halt meg londoni otthonában. Halálos ágyán még utoljára feleségét rajzolta le, és énekelve, boldogan beszélt mennyei látomásairól. A londoni köztemetőben temették el egy jeltelen sírba, mivel nem volt pénzük sírkőre.

Az élet folyója az egyik leg tisztább, legragyogóbb műve, a Jelenések könyve – és az annak alapját jelentő ezékieli látomás – ihlette.

Hatodik nap • Gyógyító folyó

Nagy és csodaszép a világ, amelyben élünk, de sérült világ. Isten mégis elindította a történelemben az üdvtörténet bűvópatakját, hogy a templom oldalából felszínre törve erdőt nevelő folyamként tartson a tenger felé, és meggyógyítsa azt. Tekintsük úgy e folyót, mint Isten gyógyító szándékát, mely a sebzett létezés sivatagán átkelve már ezen a világon az Élet lombjait táplálja, míg végül az örökkévalóság tengerében, az újjáalkotott Teremtés végérvényesen gyógyult valóságában ér véget. „Véget” – mondjuk kínunkban, hisz a mi időnk nem Isten ideje, csupán teremtett valóság. Az időtényező még a kortárs fizikai tudományok azon egyenleteiből is rendre kiesik, melyek a téridő mivoltát hivatottak leírni, mintha csak illúzió volna, és hitünk szerint is: Isten az örökkévalóságban egyetlen egységként tarthatja tenyerén a világegészt, mint minden múltakat és jövőket egyazon örök érvényességgel magában rejtő üveggolyót. Nem mindegy, hogy e világ alkotóeleméül idecsöppenített szabadságunk hogyan konstruálja belülről ezt az üveggolyót, vagyis milyen teremtett társteremtők vagyunk. A feltámadt Krisztus testén ott maradt a szegek nyoma, pedig ő elsőszülöttje annak az új teremtésnek, mely során Isten „új eget és új földet” teremt – ezek szerint a régiből! Ha így van, semmi sem tűnik el nyomtalanul. Az új Föld arcán – Isten végbe vitt akaratának folyójától meggyógyított ten-

ger sóiként – ha gyógyultan is, de ott lesz az általunk ejtett sebek és simogatások nyoma, és aligha lesz teljesen mindegy, hogy milyen nyomokat rögzít az örökkévalóság, ahogy Krisztus sebhelyei sem válnak lényegtelenné.

Hogy bánunk erdőkkel, hegyekkel, tájakkal, vizekkel? Nem lesznek-e mohóságunk vagy közönyünk öröklétbe rögzülő mementói az elcsúfítás, eltékozlás, elszennyezés? És hogy bánunk magával az idővel? A születés, növekedés, alkotó teljesség, majd hanyatlás és elmúlás természetes keretrendszerébe foglalt életünkkel? Bizonyára mindannyiunkat magával sodor ebben-abbban a tömegkultúra fiatalságkultusza, és könnyen lehet, hogy elmulasztunk méltó módon felkészülni későbbi életfázisok teljes, sajátágaiknak megfelelő átélésére. Mi több, szennyező és állatkínzó iparágakat is hajlandók vagyunk vásárlásainkkal táplálni, csak hogy fenntartva a fiatalság látszatát „megállítsuk az időt”. Kilépünk Isten gyógyító akaratának folyójából, és ki tudja, milyen mélyen kóborlunk el a sivatagba. A föld javait felhabzsoló, „e világ kincseit” kergető „carpe diem!” fogyasztásunkkal, és az ennek externáliáit figyelmen kívül hagyó közönyünkkel bántalmazóan lépük fel a teremtménytársaink alkotta, bolygó méretű szöveték hálójával szemben, mely azonban bennünket is magába foglal, és – még – bennünket is megtart. Hogyan fogunk elszámolni

általunk ütött sebeivel? Mi tart vissza minket attól, hogy vagyonnövelés helyett elsősorban emberi kapcsolataink közösségi hálójában és Isten gondviselő jóságában keressük biztonságunkat? Mi tart vissza a mértékletességtől, a szellemi és lelki javak keresésétől (anyagi javak és erőforrásigényes szolgáltatások helyett), a fenntartható megelégedés útjainak keresésétől, az egészséges haláltudatból fakadó, elengedésre képes nagyvonalúságtól?

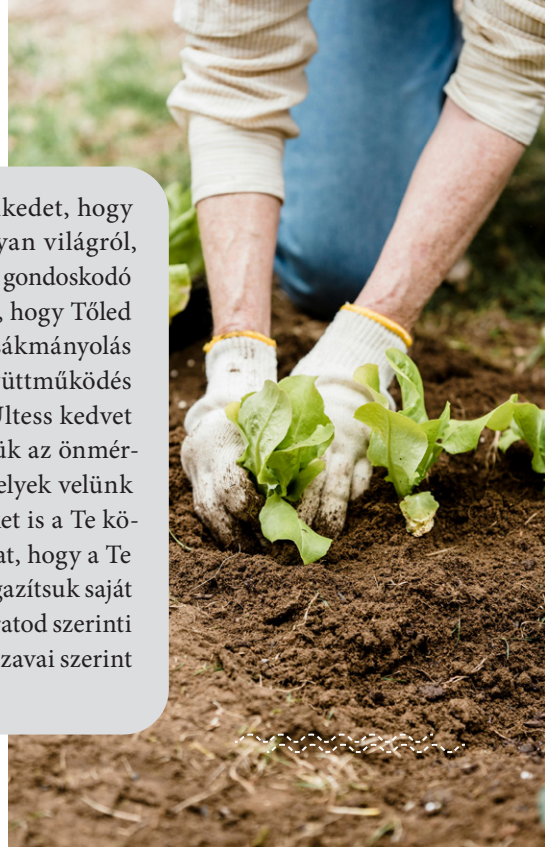
Az ortodox teológia szerint „az ember a teremtés papja”. Csak az ember képes a földi lények közül a Teremtő előtt személyként megállni, és őt – mint képmása – igazán felismerni. Csak mi

volnánk képesek teremtménytársainkat – élni hagyó kíméletünkkel, tisztességes bánásmódunkkal, egészséges hozzájuk kötődésünkkel, velük kapcsolatban megfogalmazott fohászaikkal vagy csupán rájuk nyitott, figyelmes jelenlétünkkel mintegy kézen fogva őket – folyásirányban az Úr színe elé vezetni, ahol talán több dolgokban is részesülhetnek általunk, mint amennyi újjáteremtésükből fakadna. A folyam célba érkezése így tán még teljesebb gyógyulásra segíthetné a lét tengerét, mint amilyen enélkül menne végbe.

Tauber Tamás

Ima

Urunk, Istenünk, küldd el reánk Szentlelkedet, hogy lelkesítő látomásaink támadjanak egy olyan világról, melyben az ember nem elnyomó ura, hanem gondoskodó és megőrző gazdája Teremtésednek. Segíts, hogy Tőled kapott képességeinkkel ne a közönyös kizsákmányolás hanem a fenntartható, élő és élni hagyó együttműködés útjait keressük teremtménytársainkkal. Ültess kedvet a szívünkbe, hogy szakadatlanul fürkésszük az önmérséklet és az ihletett figyelem ösvényeit, melyek velünk együtt és általunk teremtmény-testvéreinket is a Te közelségbe vezetik. Ébressz bennünk vágyat, hogy a Te gyógyító akaratom folyójának sodrásához igazítsuk saját tetteink evezőit. Engedd, hadd legyünk akaratom szerinti boldog szelídei a világnak, hogy szent Fiad szavai szerint egykor miénk lehessen a föld. *Ámen.*

Claes Jansz. Visscher: Tabula Cebetis

Claes Janszoon Visscher (II) (1587–1652) a holland aranykor egyik legbefolyásosabb térképésze, rézmetszője és művészeti kiadója volt. Családja generációkon át meghatározó volt a holland nyomtatványkiadásban. Fia és unokája szintén neves térképészek lettek.

Visscher az elsők között szakított a kor divatos, képzeletbeli és idealizált olaszos tájbrázolásaival: kivonult a szabadba, és Amszterdam környékének valós tájait – gátakat, szélmalomokat, parasztházakat – rajzolta le.

Ezek a hazai tájakat bemutató metszetek a Spanyolország elleni szabadságharc idején erősítették a nemzeti büszkeséget és a holland identitást.

Kiadóként nagy sikert ért el, különösen a rendkívül részletgazdag, városképekkel és népviseleti alakokkal díszített fali térképeivel. Ő tette világhírűvé a Leo Belgicus nevű térképészeti formát, amelyben a Németalföld tartományait egy ágaskodó oroszlán alakjába rajzolták bele, kifejezve a régió katonai és gazdasági erejét.

Ez a rézkarc a híres Tabula Cebetis nevű ókori filozófiai allegória, illetve annak vizuális ábrázolása. A mű az emberi életutat, a morális döntéseket és a boldogság elérését mutatja be egy szimbolikus, koncentrikus körökből álló építményrendszeren keresztül.

Az eredeti kompozíciót a híres holland mester, Hendrick Goltzius tervezte. Goltzius tervei alapján Jacob Matham készítette el az első változatot 1592-ben.

A Visscher által 1640-ben megjelentetett verzió egy némileg csökkentett méretű, ám rendkívül finom kidolgozású rézkarc, amelynek alsó sávjában a magyarázó szöveg bal oldalon latinul, jobb oldalon pedig holland nyelven olvasható.

A kompozíció az alábbi főbb stációkon keresztül vezet végig a nézőt:

- Az Élet kapuja (Vitae Introitus): a jobb alsó sarokban látható boltíves kapun keresztül lépnek be a lelkek a földi létbe. A kapunál a Csábítás és a Tudatlanság a felejtés italával itatja meg őket.
- A földi tévelygések: a külső udvarokban a tömeg az áltudományok, a hamis boldogság és a földi javak csapdáiba esik. Feltűnik a szerencsevak istennője, Fortuna, aki egy ingatag gömbön áll.
- A nehéz emelkedő: a kép közepén egy meredek, sziklás ösvény vezet felfelé. Ez a valódi műveltség, a mértékletesség és az erény útja.
- A Boldogság szentélye (Domicilium Salutis): a hegy legtetőjén álló, fényben úszó templom az üdvözültek lakhelye.

A folyó partján növő fák a szentjeink sokasága és minden hívő, akik a Szentlélekben merítkeznek és általa növekednek. Minden hívő számára eledelel szolgál a romlatlan gyümölcs, a szent eucharisztia, Krisztus teste és vére, mindennapi kenyerünk, Isten Igéje, akit szemünkkel láttunk, szemléltünk és kezünkkel megérintettünk.

A gyógyulást adó, soha el nem hervadó levelek, a hervadhatatlan koszorút nyert szentjeink tanításai, szavaik és cselekedeteik, amelyek mindnyájunk számára gyógyszerként és gyógy módként szolgálnak betegségeinkre és sebeinkre.

Mindannyian, szentek és bűnösök az Egyházban élünk, amely kórház, testi és lelki betegek gyógyulásának helye, ahol az igaz Orvosra, Krisztusra találunk.

És hogyan lehetünk mindennek még inkább részesei? Ahogy Urunk mondta: „Aki hisz énbennem, ahogy az Írás mondta, annak belsejéből élő víz folyamai ömlenek.” (Jn 7,38) [RÚF], és a következő versben olvassuk János evangélista magyarázatát: „Ezt pedig a Lélekről mondta, akit a benne hívők fognak kapni, mert még nem adatott a Lélek, mivel Jézus még nem dicsőült meg.” (Jn 7,39) [RÚF].

A test templomában lakozó Szentlélek munkájáról írja Péter: „Miképpen szent az, aki elhívott titeket, ti is Szentek legyetek teljes életekben.” (1Pét 1,15) [KG]. Szentjeink fává növekedve hoznak gyógyulást leveleikkel másoknak és a teremtet világnak.

Feladatunkhoz az Isten országáról szóló egyik hasonlatával ad segítséget Jézus: „Olyan, mint a mustármag: mikor elvetik a földre, kisebb minden magnál a földön, miután pedig elvetették, megnő, és nagyobb lesz minden veteménynél, és olyan nagy ágakat hajt, hogy árnyékában fészket rakhatnak az égi madarak.” (Mk 4,31-32) [RÚF]

Ezt a fát a Szentlélek öntözi, és ezáltal áll helyre az elveszett közösség, a közvetlen kapcsolat Isten és ember között, ahogyan az első emberpár számára megadatott. Az ember hivatása, hogy felemelje azt, amit magával rántott és ránt ma is önző göggye miatt a pusztulásba – és hordja magán az átkot, és visszavezesse Teremtőjéhez.

A ránk szabott munka a Lélek által így válhat áldássá, és lehetnek a Templom oldalából folyó vízből tápláva növekedő fák az Éden fáivá, és válhat a kárhozatba és a halál sötétségébe zuhanó világ az isteni szentség helyévé, amelyben az ember, mint egy szentélyben – Istent szolgálja.

A Krisztus jobbán megfeszített látor egyetlen mondatba foglalt bűnbánatára így felelt Jézus: „még ma velem leszel a Paradicsomban” (vö. Lk 23,43) [KNB]. Ő az első, aki előtt megnyílt a bezárt kapu és megízlelte Ádám és Éva után azt, ami az igazakra vár.

A keresztfája által gyógyulunk, a keresztnem elpusztítja a másik fa gyümölcsét, a bukást hozó engedetlenség bűnét, hanem meggyógyítja azt. Ugyanígy,

Isten országa nem elpusztítja ezt a világot, hanem begyógyítja sebeit, teljessé teszi, ahogy minket is: „Elesettségünket helyrehozva, a keresztnek szent fájára emelkedtél Uralkodó, meggyógyítva a gyümölcs-

fából eredő romlásunkat, mint jószágos és mindenható.” (4. hang, 1. óda)

Ötvös Csaba József

Ima

„Készülj fel, Bethlehem, megnyílt mindeneknek az Éden; készülődj, Efrata, mert a barlangban kivirágzott a Szűzből az Életnek Fája. Eszmei Paradicsomnak bizonyult a méhe, melyben az Isteni Palánta van, amelyből, ha eszünk, élni fogunk, és nem halunk meg, mint Ádám. Krisztus születik, hogy fölemelje a hajdan elesett képmását.” *Amen. (Karácsony előtti tropáron)*

Fotó: Pete Dóra

Mexikói ismeretlen népművész: A mindenható kéz

Ez a kép a *La Mano Poderosa* (A mindenható kéz) hagyományos mexikói és Puerto Ricó-i katolikus népi vallásos művészet alkotása. A motívumot számos változatban ismerjük; leggyakoribbak a 19. századi, bádoglemezre festett házi oltárképek.

A kép középpontjában egy felhőkön kiemelkedő emberi kéz, Jézus Krisztus keresztre feszített, sebhelyet viselő keze. A tenyér közepén lévő sebből vér folyik alá egy kehelybe, amelyből hét bárány iszik. A kehely az oltáriszentségre,

az eucharisziára utal. A kehelynél gyülekező bárányok a katolikus egyház hét szentségét jelképezik.

Az ujjak hegyén, kis felhőkön ülve a Szent Család, valamint Jézus nagyszülei láthatók. Balról jobbra haladva:

- Kisujj: Szent Anna (Szűz Mária anyja, kezében fehér liliummal).
- Gyűrűsujj: Szűz Mária (kék köpenyben).

- Középső ujj: A gyermek Jézus Krisztus kezében a kereszttel.
- Mutatóujj: Szent József (zöld/sárga ruhában, virágzó bottal).
- Hüvelykujj: Szent Joakim (Szűz Mária apja, pásztorbottal).

A hívek hagyományosan azért imádkoztak ilyen házioltárok előtt, hogy a Szent Család és Krisztus áldozata révén isteni közbenjárást és védelmet kapjanak a mindennapi nehézségekben.

Az ábrázolás rendkívüli népszerűségét Latin-Amerikában az magyarázza, hogy a spanyol és a mexikói kultúrában a tágabb család összetartása és védelmező ereje alapvető érték. A kép nemcsak Istent mutatja be, hanem három generációt is: a nagyszülőket (Anna, Joakim), a szülőket (Mária, József) és a gyermeket (Jézus). A családok azért imádkoztak a kép előtt, hogy a saját rokonságuk is ilyen egységes és védelmezett legyen a nehézségekben.

A 19. században Mexikóban elterjedt építési alapanyag a tömeggyártott horganyzott bádog, amelyet házak tetőfedésére használtak. A helyi lakosok eb-

ből a tartós és olcsó anyagból vagy maguk készítették el vagy vásároltak kis méretű képeket, hogy a templomi szentélyek hangulatát és védelmét bevigyék saját otthonaikba.

Ezt a darabot a New York-i Brooklyn Múzeum őrzi.

Réz-Nagy Zoltán

Imaösvény

Kedves Olvasó!

Néhány éve imaösvény is készül a teremtes heti munkafüzethez. Most sincs másként. Az idei imaösvény kétféleképpen is előkészíthető: az aktív változatban a látogató tevékenyen kapcsolódhat be az imaösvény állomásaiba, a szemlélődő változatban pedig inkább csendes résztvevőként lehet jelen.

Az imaösvény során egy kép bontakozik ki előttünk. A szentélyből fakadó forrás kiárad, és ahol megjelenik, ott élet fakad. A kiszáradt világ megtelik étellel: emberek, fák, halak, gyümölcsök jelennek meg. Mindeközben kiderül, hogy az életünk minden területe Isten ajándéka, és minden jó forrása Isten.

Imaösvény

0. Bevezető állomás

Szeretettel köszöntünk ezen az imaösvényen, amely Ezékiel próféciáját követve a szentélyből fakadó víz útján vezet bennünket. Láthatjuk, ahogy ez a víz kiárad, életet fakaszt, gyógyulást hoz és remény-nyel tölti meg a világot.

Az ösvény hét állomásból áll. Egy folyót ábrázoló kép van most előttünk, amely az egyes állomásokon újabb és újabb elemekkel bővül, így az imaösvény végére láthatóvá válhat a víz útja, és talán az is, amit életre kelt.

Az aktív változatban az egyes állomásokhoz tevékenységek is kapcsolódnak, amelyek nyomán az imaösvény végére megszületik egy kép. A szemlélődő változat nem tartalmaz külön feladatokat, de itt is érdemes állomásonként kihe-lyezni a folyót, illetve az addigi, valamint az adott állomáson megjelenő új elemeket. Így a résztvevők lépésről lépésre követhetik végig, hogyan válik a kezdetben szinte láthatatlan víz egyre gazdagabbá, étellel telivé és gyógyítóvá.

Az összeállításhoz a képek elérhetőek ebben a mappában: <http://bit.ly/TH2026web>

Kérlek vedd kezedbe a lapot, amin egy folyó látható, ezt vidd magaddal!

1. állomás (Fogságban)

Ezékiel látomásában jelenik meg ez a folyó. Számunkra sem ismeretlen a szárazság – sem fizikai, sem lelki értelemben. Ezékiel azonban egy olyan jövőt tár elénk, amely nem engedi, hogy csak az életet veszélyeztető szárazságot lássuk magunk előtt. Nem hagy bennünket saját tehetlenségünk és korlátaink között keseregni, hanem a templom képével rámutat arra az Istenre, aki képes feltölteni, megtölteni, eltölteni a kiszáradásra ítélteteket.

Tevékenység: Honnan áradhat áldás? Hol találjuk az áldás forrását? Ragaszd a templomot a forrás fölé, ami arra az Istenre emlékeztet, aki minden jó forrása.

Ima:

Hozzád könyörgünk, Istenünk, könyörülj rajtunk! Könyörülj e sokat szenvedett világon! Könyörülj e népen, ez országon, amelyet testi és lelki értelemben egyaránt kiszáradás fenyeget! Könyörülj a te egyházadon, hogy áradjon a törvény, mint a víz, és igazságod, mint a bővizű patak! Ámen. (Ilosvai Dániel imája)

2. állomás (Az istenismeret)

Mit lát Ezékiel a templomban? Egy forrást, amely nem marad a templom falain belül, hanem kiárad, és nyomában élet fakad? Ezékiel mást is látott: megtapasztalja a di-

csőséges Isten jelenlétét a templomban. A templom innentől kezdve nemcsak egy épület, hanem az a hely, ahol felismerhetővé válik: Isten minden élet forrása.

Tevékenység: Ragaszd az Istent szimbolizáló háromszöget a templomba. Emlékeztessen, hogy jelenléte lehet remény-ségünk forrása!

Ima:

Urunk, kérünk, ajándékozz meg minket jelenléted megbecsülésének erejével, hogy közel maradjunk az élet féltő szeretetéhez! Ámen. (Béres Tamás imája)

3. állomás (Szent és profán határán)

Ezékiel látomásában azt is megmutatja, hogy az éltető forrás nem marad a templom falai között, hanem kilép onnan. A szent Isten nem reked a templom falai

közé, hanem jelen van a leghétköznapibb dolgokban is. A hétköznapi ember, aki a templomban találkozik Istennel, már nem marad ugyanolyan, hiszen onnan már úgy távozik, hogy magával viszi valamit a szenttel való találkozásból.

Tevékenység: Szükségünk van feltöltődésre, a szenttel való találkozásra, de életünket nem élhetjük kizárólag a templom falai között. Küldetésünk van, hogy valamit megéljünk, megmutassunk, továbbadjunk a szenttel való találkozásból. Ragaszd az embert a templom elé, aki onnan indul a hétköznapi világába!

Ima:

Teremtő, Megújító, Éltesítő Urunk Istenünk! Megállunk szentélyed küszöbén és megvalljuk: minden forrásunk belőled fakad. Segíts, hogy az éltesítő vizedet másokkal is megoszthassuk. Mutasd, mit kell megtennünk a ránk bízott teremtés védelméért, gyógyulásáért. Szeretnénk a megújulás eszközei lenni. Ámen. (Khaled A. László imája)

4. állomás (Emberi és valódi végtelen)

Ezékiel látomásában gyönyörűen kirajzolódik, hogy ahová a folyó eljut, ott élet lesz. A folyó partján sétáló és gyönyörködő ember időnként hajlamos azt gondolni, hogy neki kell az életről gondoskodnia, és bármit megtesz egy jobbnak gondolt élet reményében. Közben talán észre sem veszi, hogy Istent játszva zsákmányolja ki a teremtett világot. Minden erőforrás véges a végtelen Isten kivételével. Jó lenne Belőle meríteni, mielőtt bármilyen mun-

kához látunk, hiszen megajándékoz bennünket, mielőtt kimerítenénk minden más véges lehetőséget...

Tevékenység: Tedd az ajándékot az ember kezébe, hogy emlékeztessen: minde-nünk, amink csak van, Istentől kapott ajándék. Csak abból adhatunk, amit mi magunk is kaptunk...

Ima:

Urunk, rád tekintve beismerjük, hogy nem ritkán a Te helyedbe állítottuk magunkat, mintha ismernénk minden titkot és minden tudományt. Pedig egyedül Te vagy a végtelen, az örök és tápláló Igazság és Szeretet. Add meg nekünk, az emberiségnek, hogy felismerjük téged, a saját helyünket, teremtménytársaink méltóságát, és az önteltségről lemondva ajándékaid hálás befogadói és továbbajándékozói legyünk. Ámen. (Nobilis Máriaó imája)

5. állomás (A remény forrása)

Ezékiel látomásában megjelennek a fák is. A fák, amelyek élete a víznek köszönhető. A fák, amelyek segítik az életünket: lehetővé teszik a lélegzést, táplálnak és gyógyítanak. A fák, amelyek pontosan azt adják, amire Isten teremtette őket. A fák, amelyek a remény megtestesítői, amelyek Isten akaratából élnek és éltetnek.

Tevékenység: Ragaszd fákat a folyó partjára!

Ima:

Éltesítő Istenünk, add, hogy felismerjük újító és megtartó szándékaid! Segíts ben-

nünket, hogy isteni tervrajzodon minél jobban eligazodjunk, a boldog eljövendő bizalommal élénk tárt képei pedig arra indítsanak, hogy kapcsolatainkban elmélyüljünk, a megosztásban kiteljesedjünk, az általad teremtett világ szeretetében pedig folyamatosan növekedjünk! Ámen. (Szűcs Kinga imája)

6. állomás (Gyógyító folyó)

Van, ami gyógyulásra vár a környezetünkben, ami gyógyulásra vár bennünk. Ezért olyan fontos Ezékiel látomásában, hogy a sóssá vált víz meggyógyul, ezzel fogyaszthatóvá és életadóvá válik. Isten gondoskodik róla, hogy a víz étellel teli lehessen és életet közvetíthessen.

Tevékenység: Ragassz halakat a vízbe, hogy emlékeztessenek: Isten gyógyítása meglevenít mindent és mindenkit.

Ima:

Urunk, Istenünk, küldd el reánk Szentlelkedet, hogy lelkesítő látomásaink támadjanak egy olyan világról, melyben az ember nem elnyomó ura, hanem gondoskodó és megőrző gazdája Teremtésednek. Segíts, hogy Tőled kapott képességeinkkel ne a közönyös kizsákmányolás hanem a fenntartható, élő és élni hagyó együttműködés útjait keressük teremtménytársainkkal. Ültess kedvet a szívünkbe, hogy szakadatlanul fürkésszük az önmérséklet és az ihletett figyelem ösvényeit, melyek velünk együtt és általunk teremtmény-testvéreinket is a Te közelségedbe vezetik. Ébressz bennünk vágyat, hogy a Te gyógyító akaratod folyójának sod-

rásához igazítsuk saját tetteink evezőit. Engedd, hadd legyünk akaratod szerinti boldog szelídei a világnak, hogy szent Fiad szavai szerint egykor miénk lehessen a föld. Ámen. (Tauber Tamás imája)

7. állomás (Eledel és orvosság)

A nyáron beérett búzakalászkok szemeit a malmokban őrlik lisztté, hogy kenyér kerülhessen az asztalunkra. A szőlő szüretelése az őszi időszakban is zajlik. Gyümölcsként, szőlőléként vagy borként is táplálékunk részévé válhat. A szőlőt a vérkeringést támogató gyümölcsként is számon tartjuk. Ahogyan a vérkeringés életet visz testünk minden részébe, úgy kapcsol be minket az oltáriszentség is Krisztus életet adó jelenlétébe, amely átjárja és táplálja az egyház közösségét. A Betlehemben született Krisztus így válik mindannyiunk életető forrásává.

Tevékenység: Ragassz a képre kalászkokat és termő szőlőtőkét! Találd meg Krisztus helyét is!

Ima:

„Készülj fel. Bethlehem, megnyílt mindeneknek az Éden; készülődj, Efrata, mert a barlangban kivirágzott a Szűzből az Életnek Fája. Eszmei Paradicsomnak bizonyult a méhe, melyben az Isteni Palánta van, amelyből, ha eszünk, élni fogunk, és nem halunk meg, mint Ádám. Krisztus születik, hogy fölemelje a hajdan elesett képmását.” Ámen. (Karácsony előtti tropáron)

Zsóri-Ments Orsolya

A templomból fakadó folyó

Ez a történet egy kisgyerekeknek szóló lelki útra hív, amelybe a résztvevők játékos módon és alkotással is bekapcsolódhatnak. A program egyetlen helyszínen is megvalósítható, de állomások is kialakíthatók hozzá. Felépítésében a történetmesélés, a játék és alkotás szakaszai váltakoznak.

Bevezető

Beni és Borka nemcsak szomszédok, hanem nagyon jó barátok is voltak. Egy reggel Beni lelkesen kezdett mesélni Borkának:

- Képzeld, Borka! Nagypapa tegnap egy érdekes nevű ember, Ezékiel könyvét vette elő. Azt mondta, van benne egy történet egy folyóról, amely egy templomból fakad. Azt ígérte, elmeséli a történetet este, amikor átjössz hozzánk.
- Templomból? – kérdezte Borka. De hát ott nem lehet folyó!
- Én is ezt mondtam nagypapának! Azt mondta, ez a történet nemcsak érdekes helyről indul, hanem érdekes helyekre is vezet bennünket: kanyarog és árad, mint egy folyó, igazán különös kaland lehet, ha belelépünk! Megkérdeztem, hogy téged is magunkkal tudunk-e vinni. Azt mondta, ha este átjössz, akkor igen! Ve-lünk tartasz?

Ha állomásokra osztottuk a foglalkozást, akkor a csoport a bevezető után indulhat az első állomásra.

(1. állomás)

Borka természetesen átment Beniékhez, és kíváncsian várta, milyen kalandokban lesz részük. Beléptek hát a történetbe. Meg kell vallani, csalódást keltett, amit láttak, mert egy kopár táj tárult eléjük: kemény és repedezett föld, levelek nélkül szikkadó fák. Lépéseik nyomán porzott a talaj, olyan szárazság volt mindenütt, amerre csak néztek.

- Van nálad víz? – kérdezte Borka Benitől.
 - Csak az, amit a kulacsomban hoztam.
 - Az kevés lesz ahhoz, hogy itt mindent megöntözzünk!
 - Nagypapa! – fordult nagypapa felé Beni.
 - Nagypapa! Itt nagyon sok vízre lenne szükség! Olyan jó lenne egy kis eső, hogy megöntözze a földet, a növényeket!
 - Ó, Benikém! – felelt a nagypapa! Attól tartok, a kis eső kevés lenne, mert az csak pillanatnyi felfrissülést nyújtana a kókadózó növényeknek; itt több vízre lenne szükség!
 - Beni papi! – szólalt meg Borka, aki pici kora óta így hívta Beni nagypapáját. – Beni papi! Mi mit tudunk tenni?
 - Nézzetek csak arra! – Nagypapa a távolba mutatott, ahol mintha egy épület állt volna. – Arra induljunk!
- A kis csapat útra kelt, és elindult a távoli ház felé. Nehézkes léptekkel haladtak, közben sok port nyeltek, és a kulacsukból is fogytán volt a víz. Amikor közelebb értek, hamar felismerték, hogy nem házat, hanem templomot láttak.

Játék

Építsünk templomot a gyerekekkel!

Ákár építőkockákat is használhatunk, de a gyerekek maguk is megalkothatják a templomot. Mindenki találja ki, mi lenne szívesen a templomban: fal, pad, oltár, virág stb...

Beszéljük meg! Található víz a templomban? Hol találkozunk vele? (Pl. kereszteléskor.)

Alkotás

Az imaösvény rajzát is a gyerekek kezébe adhatjuk, akik felragaszthatják a templomot a folyó fölé, emellett ki is színezhetik a templomot és a folyót.

Az imaösvény rajzai elérhetőek ebben a mappában: <http://bit.ly/TH2026web>

(2. állomás)

Beni és Borka a nagypapával együtt belépett a templomba. Odabent egy embert láttak, aki mintha méricskélt volna valamit. Nem tűnt mesterembernek, inkább kutatónak látszott, aki szenvedélyesen próbálta valaminek a határait feltérképezni. A köszönés után Beni kíváncsian érdeklődött:

- Ki vagy te? – kérdezte Beni.
- Csitt! Te is hallod? – intette csendre az idegen.
- Mit? – kérdezte Borka.
- Hallgassátok!

A gyerekek érdeklődve figyeltek, de nem hallottak mást, csak egy különös csobogást: mint amikor vizet tölt valaki a kancsóból. Hát persze! Valaki vizet töltött a keresztelőmedencébe!

Játék

Öntsünk egy kancsóból vizet egy tálba, és beszéljünk a keresztelésről. Arról, hogy az Isten milyen mérhetetlenül szereti az embert... Elénekelhetjük az éneket: Csodálatos, Jézus a szeretet

D / A / D

Refr.: Csodálatos, Jézus a szeretet (3×)

A7 D

Csodás szeretet.

Oly magas, föl sem érhetem.
Oly mély, meg sem mérhetem.
Oly széles, át sem érhetem.
Csodás szeretet.

*Refr.: ||: Jézus Krisztus oly jó
énhozzám :|| (3×)
Ő mindennap jó.*

Oly jó, békét ad nekem.
Oly jó, örömet is ad nekem.
Oly jó, szeret is Ő nagyon.
Ő mindennap jó.

<https://bit.ly/CsJezusEnek>

Alkotás

A gyerekek felragaszthatják a Szentháromság Istent idéző háromszöget a templomra.

(3. állomás)

Amikor az emberrel együtt odamentek a keresztelőkúthoz, a férfi megszólalt:
– Most ebben látható Isten szeretete. De hiába próbálkozom, nem tudom meg-

mérni! Ez most csak egy kancsó víznek látszik, de akit ezzel megkeresztelnek, aki Istenhez tartozik, az is továbbadja ezt a szeretetet. Arra már rájöttem, hogy valahogy innen indul, de „olyan magas, fel sem érhetem, olyan mély, hogy meg sem mérhetem, olyan széles, át sem érhetem a csodás szeretet”!

Erre nagypapa tudott csak mit mondani. Nem is mondott, inkább kérdezett:

– Arra még nem gondoltál, hogy a méregetés helyett elmerülj benne?

Az ember elcsodálkozott:

– Erre még sosem gondoltam! Milyen más lenne, ha nem azt méregetném, hogy hol mennyi szeretet van, hanem egyszerűen örülnék annak, hogy Isten szeret, és én is megpróbálnék szeretettel fordulni mások felé! Köszönöm, bölcs ember!

És megölelte Beni papit, majd a gyerekeket is.

– Köszönöm! Köszönöm! – mondogatta újra, és elindult, hogy megölelhesse még azt, aki épp erre várt.

Játék

Játsszunk a gyerekekkel ölelős fogót. Akit elkapnak fogócskázás közben, az akkor szabadulhat ki, ha valaki megöleli. (Ha az ölelés nem komfortos mindenkinek, érintéssel is helyettesíthetjük.)

Alkotás

A gyerekek felragaszthatják az embert a képre, aki elindul a templomból.

(4. állomás)

Amikor az idegen után nézett, Borka észrevett valamit az ablaknál. Mintha

valaminek az árnyéka lett volna. Mintha egy fa levelei lengedeztek volna – de hát jól tudta, milyen kopár vidékre érkeztek. – Nézzétek! Mi van ott?

– Mi lehet az? – kérdezte Beni is.

– Menjünk ki a templomból, és nézzük meg! – javasolta Beni papi.

Amikor kiléptek a másik ajtón, csak ámuldoztak. Zöldellt a fű, a szél pedig valóban a zöldellő fák leveleivel játszott, amelyek kellemes árnyékot adtak.

– Nahát! – kiáltott fel Beni! Ez hogy lehetséges?

– A templom körül minden zöld! – kiáltott fel Borka.

– Innen jön az életet adó víz – állapította meg nagypapa.

És valóban: ott volt egy kis forrás, ahonnan az életet adó víz elindult. Lassan csordogált tovább a kövek között. Megöntözte a fűvet, megöntözte a fákat, mégis egyre nagyobb, egyre mélyebb és egyre szélesebb lett. A gyerekek vizet merítették, megtöltötték kulacsukat, és így követték a folyó útját.

Játék

Játsszunk a gyerekekkel „éledő természet” játékot. Osszuk ki a szerepeket: lehetnek növények, állatok vagy természeti jelenségek (mint például lengedező szél, mindent megöntöző eső stb.). Mindenki az lehet, ami szeretne. A szerepek kiosztása után kérjük meg a gyerekeket, hogy guggoljanak le (vagy álljanak mozdulatlanul) – innen indul majd a játék.

Meséljük az alábbi történetet, miközben a gyerekek a saját szerepüket játsszák:

„Felkel a nap.”
 „A virágok szirmot bontanak.”
 „A szél susogni kezd.”
 „A folyó csobogása is hallatszík.”
 „A fák lombja mozdul a szélben.”
 „Az ébredő cica nyávogni kezd.”
 „A kutya ugatással kezdi a napot.”

Mesélés közben meglevenedik a táj, lassan minden életre kel.

Alkotás

A játék után a gyerekek felragaszthatják a rajzra a fákat, a folyóba a halakat, és ki is színezzhetik őket.

(5. állomás)

A folyó mellett búzamezőket is láttak, de leginkább annak örültek, amikor egy szőlőültetvényhez értek. Az ott dolgozó emberek éppen végeztek a szürettel, és annyira megörültek az érkezőknek, hogy meghívták őket: hogy ünnepeljenek velük. Szőlővel kínálták őket. Ők megköszönték, majd leültek a folyó partjára, hogy megkóstolják a gyümölcsöt.

- Ez a legfinomabb szőlő, amit valaha ettem! – mondta Beni. Borka is ugyanezt akarta mondani.
- Minden ebből a vízből él? – kérdezte Beni.
- Igen, mindent ez a víz táplál – válaszolta Beni papi.
- És ki táplálja a vizet? – érdeklődött Borka.
- Emlékszel, honnan indult ez a víz? – kérdezte Beni papi.
- Igen, a templomból! – vágta rá Borka.
- Kivel lehet találkozni a templomban? – kérdezte Beni papi.

– Hát, emberekkel! – igyekezett Beni Borkát megelőzve válaszolni.

– Igen, de emberekkel máshol is lehet találkozni. Ezek az emberek miért a templomban akarnak találkozni?

– Én tudom! De nem mondom meg! – vigyorgott Beni.

– Én is tudom! – mondta Borka. – Mert nemcsak egymással, hanem Istennel is találkozni akarnak.

– Úgy bizony – mondta Beni papi. – Istennel, aki a vizet is táplálja. És ahogy a folyó életet visz mindenhová, úgy ad nekünk is szeretet és erőt az Isten. Most már későre jár, indulnunk kell, hogy ki tudjuk pihenni magunkat, mert holnap biztosan új kalandok várnak ránk.

Záró tevékenység

Falatozzunk a gyerekekkel! Együnk szőlőt!

Ha lehetőségünk van, kenyeret is süthetünk.

Beszélgessünk a gyerekekkel, hol és hogyan jelenik meg a szőlő és a kenyér a templomban.

Vagy: Ha a templomban vagyunk, elővehetjük az ostyát és a bort, és megbeszélhetjük, hogy honnan vannak, miből készültek, és mit láthatunk bennük, amikor szentségként vannak előttünk.

Alkotás

A gyerekek ragasszanak, színezzenek, fejezzék be a képet!

Zsóri-Ments Orsolya

**Jó gyakorlatok,
inspiráció, ajánló**

Vízszennyezés ellen tudatossággal

Ki ne látott volna már képeket az óceánokon úszó hulladékszigetéről vagy műanyagmérgeztől elpusztult tengeri állatok sokaságáról? A *National Geographic* 2019-es felmérése szerint az óceánokon úszó mérhetetlen mennyiségű szemétnak mindössze 10%-a kerül a vízbe óceánjáró hajókról vagy tengerparti városokból. A hulladék döntő többsége a szárazföldek belsejéből mosódik a vizekbe. Érdekes belegondolni, hogy bárhol is élünk, vízgyűjtőterületen vagyunk. Valamelyik patak a környékünkről belefut egy folyóba, az esetleg egy még nagyobb folyóba, mely végül eléri a tengert, és azon keresztül az óceánt. Bolygónk vízhálózata rendkívül izgalmas szövevény. Ezért sem mindegy, hogy mivel

hogyan bánunk. Sok esetben gondoljuk megoldásnak a szelektív hulladékgyűjtést, de kezdhethetjük egy lépéssel hamarabb is: mennyi felesleges dolgot vásárolunk meg? (Beleértve azt is, ami csak ideig, óráig csomagolja, tárolja azt, amire valóban szükségünk van.)

A gyülekezeti alkalmakon használatunk tartós anyagokból készült eszközöket (poharakat, tányérokat, evőeszközöket – a közösségi mosogatás csapatépítő, és közben beszélgetni vagy énekelni is nagyszerűen lehet!), a PET-palackos üdítők, ásványvizek helyett pedig beszerezhetünk nagy tartályokat, melyből kényelmesen kínálhatunk limonádét, teát vagy gyógynövényes frissítőket. A bolti, előre csomagolt finomságok helyett pedig kérjük meg gyülekezetünk tagjait, hogy házi sütivel, friss gyümölcssel járuljanak hozzá az alkalomhoz, vagy igyekezzünk kistermelőnél (saját zacskókba, dobozokba csomagolva) beszerezni a szükséges hozzávalókat.

Érdeemes tudatosítani azt is, hogy a keletkező hulladékot hogyan kezeljük (komposztáljuk, szelektáljuk, amit lehet), és néha nem árt arra is rátekinteni, hogy a környékünkön működő hulladékfeldolgozó hogyan kezeli az elszállított hulladékot. (A megfelelő felületen történő tiltakozással erre is lehet ráhatásunk.)

A tudatos vásárlás és az eszközökkel, szükségleteinkkel való tudatos bánás

nemcsak a feleslegesen halmozódó hulladékoktól mentheti meg vizeinket, hanem attól a jelentős vegyi szennyezéstől is, amelyet egy-egy feldolgozóipari üzem hozzáadékosan okoz. Körültekintő ötlete-

kért érdemes a Tudatos Vásárlók Egyesületének honlapját (tudatosvasarlo.hu) vagy könyvkiadványát is olvasgatni.

Koltai Zsuzsa

Gazdasági vízfelhasználás

Számos olyan gazdasági tevékenység van, amely vízhasználatának ésszerűsítése mára kulcskérdéssé vált. Ilyen az akkumulátorgyártás, a félvezetők, a hidrogén, a mikrocsipek gyártása és az adatközpontok vízigénye.¹ De az erőművek, a fémkohászat, a petrolkémiai ipar stb. is jelentős vizet igényelnek. Emellett a mezőgazdaság használja fel az elérhető édesvíz 70%-át.²

A tényleges hatás megértésében a vízlábnym fogalma segíthet: „A vízlábnym az emberiség édesvíz-felhasználásának mértéke, amelyet a felhasznált és/vagy szennyezett vízmennyiségben fejeznek ki.”³ A közvetlenül elfogyasztott, és közvetetten, a szolgáltatások, termékek előállításához szükséges vízmennyiségből áll.⁴

¹ A bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A vízügyi rezilienciára vonatkozó európai stratégia, Európai Bizottság, Brüsszel, 2025. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0280>

² Water for prosperity and peace. The United Nations World Water Development Report 2024, UNESCO, [h. n.], 2024. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000388950>

³ Water Footprint Network. <https://www.waterfootprint.org/water-footprint-2/what-is-a-water-footprint/>

⁴ Föld Napja Alapítvány: Vízlábnym. <https://fna.hu/mittehetsz/vizlabnyom>

Hány liter víz árán éljük a hétköznapjainkat? A mellékleten is látható ábra néhány meghökkentő példával illusztrálja, mennyi víz szükséges a legalapvetőbb szükségleteink kielégítéséhez (forrás: <https://fna.hu/hir/etrendesvizlabnyoma>).

Miként befolyásolhatjuk tehát a vízfaló gazdasági szektorok vízhasználatát egyénként? A válasz: felelősebb vízhasználattal. Ám a kevesebb hús fo-

gyasztása, a kevesebb hulladék stb. standard elvárásain felül már bizony arra is kell figyelniünk, hogy víz- és energiaigénye miatt is bölcsen alkalmazzuk a mesterséges intelligenciát, vagy ne kizárólag az elektromobilitás tűnjön jó válasznak a fosszilis alapú utazás ellenében, hanem autóhasználatunk újragondolása is.

Halupka Gábor

Gyöngyös-patak projekt a Kőszegi Evangélikus Középiskolában

Az alternatív pedagógiai módszerek egyike a projektmódszer. A *Gyöngyös-patak projekt* célja az, hogy a tanuló a természet-tudományos tantárgyak ismeretanyagát a matematika tantárgyával ötvözve több diszciplína mentén vizsgáljon meg egy természetföldrajzi képződményt (adott esetben a Gyöngyös-patakot), a gyakorlati és elméleti ismeretek szintézisével. A diákok ilyen módon a gyakorlatban is tudják hasznosítani tantárgyi ismereteiket, komplexebb képet kapnak egy jelenségről, az egyes diszciplínák közötti tantárgyi összefüggéseket jobban meglátják, ami segítheti az egyes tárgyak iránti motivációt is. A vizsgálatról elkészített képes összefoglalóval (prezentációval) digitális kompetenciájuk is fejlődik.

A projekt előkészítésből, terepi vizsgálatokból, mérésekből, megfigyelésekből, az adatok feldolgozásából, az eredmények

értékeléséből, az ismeretek és élmények prezentáció formájában való bemutatásából és értékelésből áll.

A projekt legizgalmasabb része a terepi munka: az élőlények keresése gyűjtőhálóval a patakban, gumicsizmában vagy mezítláb. A mintában található, szabad szemmel látható gerinctelen élőlényeket (bolharákokat, tegzeseket, kérészeket,

Fotó: Illés Péter

álkérészeket, stb.) a parton csoportokra osztjuk. A talált élőlénycsoportok száma és érzékenysége alapján egy táblázat segítségével meghatározzuk a víz biotikus indexét, majd a víz minőségét. Utóbbi öt osztályba sorolták. Eddigi tapasztalataink alapján a Gyöngyös-patak vízminőség-

ge a II. osztályba (enyhén szennyezett) tartozik. Az élőlényeket a vizsgálat után természetesen visszajuttatjuk a patakba. A módszerről a <https://bisel.hu/> oldalon sok hasznos információ olvasható.

Illés Péter

Tudatos vízmegtartó kertészkedés

A Magyar Természetvédők Szövetsége évek óta dolgozik azon, hogy a kertek – legyenek akár otthoni udvarok, gyülekezeti kertek vagy plébániai közösségi terek – élőbbé, természetbarátabbá és ellenállóbbá váljanak. A tudatos vízmegtartó kertészkedés ebben különösen fontos: segít megőrizni az esővizet, védi a talajt, támogatja a növényeket és mendekeket ad az élővilágnak.

Az egyre gyakoribb aszályok és hirtelen lezúduló esők idején nem mindegy, hogyan bánunk a vízzel. Sokszor még mindig az a cél, hogy az esővíz gyorsan eltűnjön a kertből, pedig bölcsebb, ha helyben tartjuk, beszívároztatjuk vagy összegyűjtjük. Így az esővíz nem gond, hanem ajándék lehet a kert számára.

Ehhez nem feltétlenül kell nagy beruházás. Már egy esővízgyűjtő hordó, a talaj takarása lombbal vagy mulccsal,

néhány árnyékot adó fa, bokor vagy őshonos, szárazságtűrő növény is sokat segíthet. A burkolt felületek csökkentése, a vízáteresztő megoldások használata és a gyepszermes kertészkedés tovább erősíti a kert természetességét.

Egy templomkertben mindez közösségi élménnyé is válhat. Lehet közös komposztálóépítés, beporzóbarát virágágyás kialakítása, rovarbúvóhelyek barkácsolása vagy gyerekeknek szóló kertészeti alkalom. A kert így nemcsak szebb lesz, hanem tanít is: gondoskodásra, türelemre, együttműködésre és a teremtett világ iránti felelősségre.

Акár egy templomkertben, akár otthon kezdjük el, minden vízmegtartó, élővilágbarát lépés a bolygónk védelmét szolgálja.

Farkas István

További ötletek a *Magyar Természetvédők Szövetségétől*:

A csapadékvíz megtartásáról szóló *Hogy az esővíz ellenség helyett barát legyen* című anyag: <https://mtvsz.hu/hirek/2023/09/hogy-az-esoviz-ellenseg-helyett-barat-legyen>, valamint *A mi sokszínű kertünk* kampány: <https://mtvsz.hu/amisokszinukertunk>

A gyülekezet fái

Ha a gyülekezetünknek, közösségünknek van kertje, jeles alkalmakkor ültethetünk fát, fákat. Az így ültetett fák a gyülekezet lelki életének, emlékezetének is részeseivé válhatnak. Ültethetünk például keresztes, konfirmáció/bérmálás vagy temetés alkalmával, de a gyülekezeti évforduló is megfelelő alkalom lehet, az iskolákban pedig egy-egy érkező osztály is ültethet fát (szerencsésen választott fajta esetén ballagáskor esetleg már szüretelhetnek is).

A fák, amellett, hogy hús árnyékot adhatnak egy szabadtéri alkalomnak (bibliaórának, nyári tábornak, istentiszteletnek, szeretetvendégségnek stb.), nagyon jó hatással vannak a kert biodiverzitására – néhány jól kiválasztott fajta a madarakat is odacsalogathatja. A fák – és kisebb cserjék is – jelentősen javítják a levegő minőségét, védik a talajt az eróziótól, valamint nagyobb esőzések esetén az árvízsedést is csökkentik.

A gyülekezeti fák gondozása vagy egy kis tavaszi, őszi kertészkedés remek közösségi alkalom és jó lehetőség, hogy a szabadban töltsön együtt időt a közösség.

Koltai Zsuzsa

Faültetés a Győr-Ménfőcsanakai Evangélikus Egyházközségben 2022-ben a templom alapkövetételének 65. évfordulója alkalmából.

Víz és kert

Május közepén tele lett a kertünk vízzel, és az azt követő kb. egy-másfél hónapra

is begyűjtöttük a locsoláshoz szükséges készletet. Egy hétvégén a csapadék elhe-

lyezésével telt, így némi munkával több mint 3 m³ esővizet tároltunk be tartályokba, hordókba.

Idén növeltük a konyhakerti művelésbe vont területet, és az elmúlt évek tapasztalatai mentén még tudatosabban igyekszem tervezni a kertet. Már májusban jóval több fajtájú és nagyobb mennyiségű zöldséget ültettem, mint eddig bármikor, miközben rengeteg palánta és mag várt a helyére. A gyümölcsfajták száma is gyarapodott az idén, és több ágyást kifejezetten vadvirágoknak, méhlegelőnek is alakítottunk ki. Mindeközben az aszály riasztóbb, mint valaha. Ugyan mindent, amit lehet, igyekszünk vastagon takarni – ágdarálékkal, kézzel lekaszált fűvel, kerti levélzöldekkel –, de locsolni így is kell. Pláne, ha hetekig egy csepp eső sem esik. A vezetékes vízre azonban nem szívesen támaszkodunk, mert arra máshol van nagyobb szükség.

Az idei évben március végéig a 140 m²-nyi alapterületű tetőről összesze- gyűjtött körülbelül 1500 liter esővizünk április második feléig tartott ki, pedig abból még csak néhány ágyást öntöztünk. Ezt a májusi esőt már tényleg fohászkodva vártuk, mivel közben a föld is láthatóan napról napra vesztette a tartalékait.

Már kora tavasszal beszereztünk néhány esőlopót – az ereszcsonna levezető csövére könnyen rá lehet szerelni ezeket, így egyszerűen a hordókba lehet juttatni a lefolyó vizet. Emellett egy új 1000 literes IBC tartályt is beállítottunk

a helyére, mikor a ház körüli hordók megteltek. Tudatosan készültünk a vízlogisztikára is: a tetőinknek csak egy pici felületéről megy a víz egyenesen az egyik tartályba. A házról három ponton 220 literes hordókba tudunk gyűjteni: a legnagyobb felületről két, egymással összekötött hordóba egyszerre. Most szerencsére úgy esett, hogy egy nap többször is át kellett belőlük szivattyúzni a vizet a tartályokba, míg végül vasárnap délelőttre minden megtelt – és még délutánig esőt jelzett a radar. Ezért gyorsan és szerencsésen felhajtottam a szomszéd településről néhány kisebb használt hordót, amelyekbe még további kb. 400 liter vizet tudunk elhelyezni. Így közvetlenül az ágyások mellett is kialakíthattunk víztároló pontokat, ami jelentősen megkönnyíti az öntözést.

A bő 3 köbméternyi tartalékolt víz a saját kert léptékében nagyon megnyugtató. Mert így bízhatunk benne, hogy – legalább néhány nyári zivatar mellett – nem fognak szomjazni a növényeink. De ne csak ennyi essen! Az országos aszály továbbra is riasztó mértékben áll fenn. Ez az összességében kicsi eső pusztán csak úgy hatott, mint egy lázcsillapító. A tudatos vízgyűjtés nagyon megerősített abban, hogy amit lehet, érdemes magunknak megtermelni! Saját szükségleteink számottevő részéhez ugyanis meg tudjuk fogni a vizet akkor is, ha a nagyüzem nem fog tudni öntözni. Így a nagy kalapot is tehermentesítjük.

Akár ha csak néhány virágágyást, akár ha egy kisebb vagy nagyobb konyhakertet vagy a templom körüli parkot kell zölden és üdén tartanunk, érdemes néhány tartályt beállítani az ereszek mellé. Léteznek kifejezetten esővízgyűjtésre szánt, esztétikus darabok is, de néhány

egyszerű, akár használt (de nem vegyszeres vagy olajos) műanyag hordó is megteszi. A szűnyogok ellen mindenképpen célszerű fedéssel vagy hálóval védeni őket.

Pestovics Ágnes

Városi esőkert-projekt a Teremtésvédők Ökumenikusan Budaörsön (TÖB) kezdeményezésére

Az esőkertek talajszerkezetét az erdei talajszerkezetek mintájára, mesterségesen alakítják ki, majd megfelelő növény-társításokkal ültetik be, így adva épített környezetben is természetes választ a csapadékvíz problémáinak kezelésére. Alkalmas annak felfogására, szűrésére, tárolására, túlfolyók alkalmazásával és a klasszikus vízvezetési infrastruktúrákkal kombinálva villámárvizek esetén a többlet elvezetésére. Méretét a vízgyűjtő felülettel arányosan alakítják ki.

Az esőkert a bioárokkal ellentétben sík felületű, míg a kerti tavakkal szemben itt nincs pangó víz, nem kell tartani attól, hogy „szűnyogkeltetővé” válik. Párolgatási felülete miatt javítja a mikroklímát, városi körülmények között is helyet biztosítva egy összetettebb ökoszisztéma kialakulásának.

Ezek az előnyök ösztönöztek minket, hogy felvegyük a kapcsolatot önkormányzatunkkal, megismertessük velük ezt a modern vízkezelési, kertépítészeti

szemléletet. Lehetőségünk adódott elhívni városunk környezetmérnökét egy kecskeméti „esőkert nyílt napra”, így segítve a kapcsolatfelvételt az ottani szakemberekkel.

A helyi Közösségi Költségvetés apropóján megfogalmazott társadalmi igényhez egyházközségünk ismét aktívan csatlakozott: testvéreink szavazataikkal segítették egy pilot projekt városi szintű megvalósulását. Várhatóan ezen a nyáron megtörténik a műszaki talajelőkészítés, és egy közösségi ültetés alkalmával teremtésvédő csoportunk is részt vehet az első budaörsi esőkert létrehozásában.

Közös munkánk folyamányaként egy olyan minta jöhet létre, melynek segítségével az érdeklődők akár saját kertjükben is létrehozhatnak egy-egy ilyen oázist. És itt ismét képbe kerül a hívő közösség: katolikus iskolánk most induló udvarfelújításának tervében is szerepel már egy kis saját esőkert kialakítása...

Husz Kata

Ugyanaz a víz

Legutóbb egyre növekvő vízszámlám dörgölte az orrom alá, milyen mostohán bánok a vízzel. Egy olyan agglomerációs kisvárosban, ahol nyáron korlátozni kell a házanként használható vízmennyiséget, ahol időnként a Duna kiáradó vize jelent egyre nagyobb fenyegetést, tavaly nyáron pedig a legnagyobb hőségben már egyáltalán nem jutott fel a víz a magasabban fekvő lakónegyedekig. Mi teleengedjük a kádat, folyó vízben mosogatunk, és bár eddig abban a hitben éltem, hogy kis halak vagyunk, a vízszámla sajnos nem hazudik: nagyon is lubickolunk.

A víz a legelemibb közegem. Az úzás a sportom. Ha úszom, valahogy semmihez nem fogható lelki, mentális és spirituális állapotba kerülök, ebben a lebegésben el tudom engedni magam és mindazt, ami a hétköznapi rohanásban felgyűlt. Megtisztulok. Itt élem meg valahol legmélyebb Isten-élményemet is: lebeghetek, megtart. Mennyivel könnyebb mozogni és haladni, ha körülvesz, mint ha kívül vagyok. A víz átformál engem is, és a víz felé hajlanak a gyökerekkel partra kapaszkodó fák is a Duna-parton.

Teremtés hete 2023. Áradjon az igazság, mint a víz! segédanyagból ajánljuk:

http://teremtesunnepe.hu/sites/default/files/TH2023_fuzet_oldalpar.pdf

Jó gyakorlatok – Halupka Gábor (napi bontás: 10., 13., 17., 21., 25., 29. és 32. o.)

Vízörkép (46-57. o.):

- Ferenc pápa üzenete a teremtés gondozásának imavilágnapja alkalmából 2018. (46–48. o.)
- A víz körforgása – Zlinszky János (49–50. o.)
- Nemzetközi kitekintés: ENSZ Víz Világkonferencia 2023. – Nemes Csaba (51–52. o.)
- Vizes élőhelyek – Szűcs Boglárka (53–56. o.)
- Vizes tények – Halupka Gábor (56–57. o.)

Teremtés ünnepe 2013. „Nézd, itt a víz!” segédanyagból ajánljuk:

http://www.teremtesunnepe.hu/sajat_fajlok/TeremtesHeteFuzet2013.pdf

Meditáció – Nobilis Mária (5–7. o.)

Bibliai vázlatok (8–12. o.)

Az oldószertől a szentelt vizig – Victor András (14–24. o.)

Anyai szorongásom persze nem ismer határokat, ha tereztésvédelmi kérdésekről van szó. Bizony egy esetleges költözéskor azt is kell mérlegelni, hogy se túl közel, de se túl távol ne legyünk a folyótól, hogy áradás idején ne, aszály idején viszont még eljusson hozzánk a víz. De a pincében most is 10 literes kannában áll a friss víz arra az esetre, hogyha nem lenne: ihassunk, kezét moshassunk.

A kannát nézve persze az is eszembe jut, hogy ami nekünk a tartalék, az másoknak a bőség lenne. Asszonyok indulnak útnak hajnalban kannákkal a fejükön, hogy több tíz kilométer gyaloglás után vizet cipeljenek a gyerekeiknek. Nekik nem sport, nem rekreáció, nem spirituális feltöltődés a víz, hanem napi

fizikai munka egy alaplétszükségletért. Egy pohár tiszta vízért, egy kis tisztálkodásért egy menstruáló lánynak.

És ez mégis ugyanaz a víz, mint a miénk. Ezékiel látomásában a folyó nem válogat. Amerre eljut, ott élet fakad. Isten szemében az emberi méltóság nem kötődik helyhez, országhoz vagy társadalmi helyzethez. Ugyanabból a forrásból élünk mindannyian. És amikor hálát adok a csapból folyó vízért, talán arra is emlékezniem kell, hogy ez a hála felelősséggel is jár, ha a gyermekeim jövőjét nézem vagy azokat, akik számára a víz már ma sem magától értetődő körülmény.

Laborczi Dóra

Hit és víz (Ökumenikus Vízhalózat)

Ha a vízről beszélünk, úgy gondolom, hogy ma Magyarországon nehéz helyzetben vagyunk. Hiszen kiváló minőségű gyógyvizekkel és híres fürdőikkel büszkélkedhetünk, a csapból a legtöbb helyen „finom” víz folyik. Néhol még az ikonikus kék kutak is fellelhetőek az utcákon és a köztereken, amelyek mindenki számára biztosítják a hidratálás lehetőségét. Mindezek miatt nehéz számunkra hiánycikként tekinteni a vízre, gyakran meg is feledkezünk arról, hogy hétköznapijaink szerves része mekkora kincs. Beszélünk a tudatos vízhasználatról, projektheteket, -napokat rendezünk

a víz értékét hangsúlyozva. Nem feltétlenül érezzük valós problémának a vízhiányt. Talán akkor kezdünk észbe kapni, amikor a nyári hónapokban az ország bizonyos mezőgazdasági területein nem esik az eső, és egyszerűen kiszáradnak a növények.

Tudjuk, hogy a víz életet adó, megtartó forrás, alapvető szükséglet. Egy olyan létfeltétel, mely minden lényt összeköt ezen a bolygón. Mindannyiunk számára elengedhetetlen. Ha lelki értelemben is szemléljük, ugyancsak azt látjuk, hogy a víz elengedhetetlen jelentőségű. Már a tereztéstörténetben is hangsúlyos szerepet kap. Ez pedig nem vélet-

len, hiszen földi létünk alapvető feltétele, kegyelem, amely megmutatja számunkra Isten irgalmát.

Borzasztó abba belegondolni, hogy napjainkban is emberek milliói szenvednek és halnak meg, mert nincs megfelelő minőségű ivóvíz, vagy alapvetően víz sem biztosítva a számukra. És akkor még nem is esett szó, a biodiverzitás aggasztó helyzetéről. Ez szintén szorosan összefügg a vízkészletek állapotával. Ha felelevenítjük az Istentől kapott feladatunkat, mely szerint felelősséggel ügyelünk környezetünkre, az élővilágunkra, akkor a víz ügyében ugyancsak kibújtunk eme feladatunk alól. Inkább tartjuk szem előtt a gazdasági érdekeket, mintsem a már említett felelősségünket.

Az Egyházak Világtanácsa pontosan az eddig taglalt problémára igyekezett megoldást találni. Ennek alapján a *World Council of Churches – Ecumenical Water Network* jóvoltából 2006-ban határozat született, amely többek között kiállt a vízkészletek védelméért, a túlzott vízfogyasztás és szennyezés ellen, illetve beleállt az édesvíz eljuttatásába az ebben hiányt szenvedők számára.

Külön hangsúlyt fektetett az Egyházak Világtanácsának Ökumenikus Vízhálózata arra, hogy spirituális és lelki értelemben is figyeljünk a vízhiányra. Ezért jött létre a *Seven Weeks for Water*

Fotó: Wietse Jongsma @Unsplash

kampány, amely 2008 óta a nagyböjti időszakban nyújt heti teológiai elmélkedéseket és más, vízzel kapcsolatos anyagokat a nagyböjti hét hetére, valamint a március 22-i víz világnapjára (ez az ünnep mindig a nagyböjti időszakra esik).

A vízhiány jelenségével, ennek a megoldásával nekünk, hívő embereknek is foglalkoznunk kell. Felelősséget és szerepet kell vállalnunk egyéni és közösségi szinten is abban, hogy az alapvető élet-höz szükséges feltételek minden élőlény számára elérhetőek legyenek. Az előbb bemutatott kampány és határozat pedig remek alapot nyújt teremtésvédelmi és hitéleti szempontból az induláshoz.

Dragujlov Lili

<https://www.facebook.com/EcumenicalWaterNetwork/>

<https://www.oikoumene.org/resources/documents/5-statement-on-water-for-life>

Felhívás

Szervezzünk programokat a *Teremtés hete*, és osszuk meg egymással híreinket!

Az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport tagjaiként hívjuk az egyházi közösségeket, hogy a korábbi évhez hasonlóan a Teremtés hete alkalmából, **2026. szeptember 27-e és október 4-e között** szervezzenek helyi teremtésvédelmi megmozdulásokat!

A teremtett világ megőrzésében nagy szerepük van a helyi közösségeknek. Kis lépésnek tűnő cselekedeteink is sokat számíthatnak környezetünk védelmében. Az egyházi közösségek mintaadóként és érték közvetítőként különösen fontos szerepet játszanak ebben a folyamatban. Szeretnénk arra buzdítani az egyházi közösségeket, hogy ezekben az akciókban működjenek együtt környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetekkel, ezáltal is szélesítve a teremtésvédelmi összefogást. Hiszen a mintaadás és érték közvetítés akkor a leghatékonyabb, ha közösen történik.

Bátorítunk mindenkit, hogy e szerveződő eseményeket, amint körvonalazódnak, jelezzék felénk. A regisztrált eseményeket megjelentetjük honlapunkon (teremtesunnepe.hu) és Facebook oldalainkon, így más közösségeknek is ötletet, inspirációt adhatunk.

Fotó: Alex Flavius @Pexels

Nemcsak a cselekvés fontos, hanem az összefogás is, amelynek egyik módja a kommunikáció: osszuk hát meg együtt annak hírét, ami jó történik közöttünk!

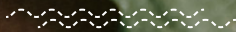
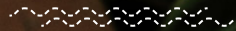
Teremtés heti események, alkalmak regisztrációja:

<https://bit.ly/TH2026Regisztracio>

bitly

Tanulmány

Az élet forrása és a holnap biztonsága

Napi bibliaolvasók tapasztalata lehet, hogy egy-egy igeszakaszt újrólvasva – akár néhány hónap vagy néhány év után – ugyanaz a szakasz más jelentést hordozhat, új üzenet tárul fel, vagy akár egymástól teljesen eltérő asszociációs hálózat nyílik meg előttünk.

Jelen gondolat sorunk célja, hogy az idei tereztés heti füzet alapigéjét napjaink globális kihívásainak kapcsolatrendszerébe állítva mutassa be az élővilág regenerációs képességét és a társadalmi védekezőképesség/reziliencia¹ szempontjait. Ezékiel próféta látomásában a templom küszöbe alól fakadó víz nem csupán egy kémiai elem, hanem az az információ és éltető közeg, amely a bioszféra egészét és a társadalom stabilitását biztosítja. Megközelítésünk szerint a látomás fő rétegei mentén haladva feltárul egy olyan jövő, amelyben a technológiai fejlődés és a tereztett világ védelme egységesebb, organikusabb képet alkot, mint ahogy első látásra elképzelhetnénk.

I. A víz mint a rendszerek „karmestere” és a hidrológiai reziliencia

A látomás kiindulópontja a templom küszöbe alól fakadó víz, amely kezdetben csupán kis erecske, majd fokozatosan mélyülve valódi folyóvá válik – mint kép-

telán a modern vízgyűjtő-gazdálkodás és a felszín alatti vízkészletek regenerációjának szelíd metaforája. „A forrás tiszta”: a víz egy olyan szakrális és érintetlen pontból indul ki, amely mentes minden emberi szennytől. A víz nem csupán egy erőforrás a sok közül, hanem az egyik legfontosabb. A kiindulópont, az élet bölcsője, amely összeköti és élteti az élővilág minden elemét. „Élni fog benne mindenféle élőlény, csak úgy nyüzsögnek majd” (Ez 47,9a) [RÚF]; „ahová ez a víz behatol, egészségessé lesz, és élni fog.” (Ez 47,9b) [SZIT] A földi élő rendszerek fenntarthatóságának alapja is a víz körforgása, annak a mennyisége, minősége, érintetlensége. A víz hűt-fűt, szállít, old, lerak, alakít, formál, otthont és védelmet ad. A vízrendszerek „egészsége” közvetlenül érinti a földi élet rezilienciáját. A vízbőség bolygónk egyik legmeghatározóbb tulajdonsága (hiszen a földfelszín kétharmadát víz borítja), mégis egyre nagyobb mértékben szennyezzük a tengereket is (az egyre kisebb mértékben jelen lévő édesvizeink mellett), pedig a bőséges és egészséges víz rendelkezésre állása szükséges feltétele az állóképességnek és a megújulásnak.

Az élővilág által szolgáltatott javakat, hasznokat a mai tudomány (a gazda-

¹ A reziliencia környezetpolitikai megközelítésben: a természeti, társadalmi és gazdasági rendszerek képessége az emberi beavatkozás, szennyezés hatásaival szembeni ellenállásra, az azokhoz való rugalmas alkalmazkodásra és az azokból való megújulásra.

sággal való párbeszéd lehetőségének kedvéért) ökoszisztéma-„szolgáltatásoknak” nevezi. A természet ugyanis nem csak nyersanyagokat és „kalóriát” ad. Ad még szabályozó funkciókat: tisztítja, megújítja a levegőt, szűri, megtartja, adagolja a vizet; és közismerten ad hatóanyagokat, hiszen a modern gyógyszerek jelentős részének alapja is növényi eredetű.

Ahogy a víz halad, fokozatosan növekszik a mélysége – bokáig, térdig, majd derékig érve –, ami a helyreállítás ökológiájában² talán a szukcessziós folyamatokkal állítható párhuzamba. A szukcesszió során az élővilág lépcsőzetesen hódítja vissza a területeket, ahol minden fázis megteremti a feltételeket a következő, komplexebb életforma megjelenéséhez. A víz itt nem passzív elem, hanem aktív ágens, amely meghatározza a szárazföldi régiók eltartóképességét.

Éles logikai ugrást követve organikushoz közeli struktúra figyelhető meg a modern energetikai hálózatoknál is. Ahogy a víz összeköti a bioszféra elemeket, úgy válik a villamosenergia-hálózat a modern civilizáció „vérkeringésévé”. Persze nem mindegy, hogy az energia forrása mennyire szennyező, ezért az időjárásfüggő megújuló energiaforrá-

sokra való átállás közepette a rendszer stabilitása – a hidrológiai egyensúlyhoz hasonlóan – kritikus fontosságúvá válik. A hálózatbiztonság³ ma már nemcsak mérnöki feladat, hanem olyan biztonságpolitikai kihívás is, ahol a forrás „tisztaságát” a digitális integritás, a kártékony kódoktól és kibertámadásoktól mentes adatfolyam jelenti. Ha a forrásnál hiba lép fel, a rendszer egésze összeomolhat, legyen szó egy mérgezett folyóról vagy egy destabilizált átviteli rendszerről vagy lokális okoshálózatról.

Pedagógiai szempontból a vízgyűjtő-szemléletű nevelés és „a forrás tisztasága” kiváló alapot ad a helyi cselekvésre. Nem elég a globális vízválságról beszélni; a hitoktatásban és az iskolai projektekben a gyerekeket el kell vezetni a helyi forrásokhoz, patakokhoz. A „patak-monitoring” (például a makrogerinctelen élőlények jelenléte alapján végzett vízminőség-vizsgálat) során a diákok saját szemükkel láthatják, hogyan válik az élet „nyüzsgővé” a tiszta vízben, és hogyan tűnik el a szennyezett szakaszokon. Ez a tapasztalati tanulás köti össze az ezékieli látomást a mindennapi felelősséggel: a saját településünk vizének megőrzésével.

² Fiatal, interdiszciplináris tudományág, amely azt vizsgálja, hogyan lehet emberi beavatkozással helyreállítani (restaurálni) a leromlott, károsodott vagy teljesen tönkrement ökoszisztémákat.

³ Energetikai, telekommunikációs és egyéb közműhálózatok, a számítógépes hálózatok, valamint a rajtuk keresztüláramló szolgáltatás és az ott tárolt adatok védelme. Fő feladata, hogy megakadályozza a jogosulatlan hozzáféréseket, a visszaéléseket, a hálózat módosítását vagy a szolgáltatások bénítását.

II. A helyreállítás és gyógyulás

Ezékiel látomásának drámai csúcspontja a folyó útja a pusztaságon keresztül a Holt-tengerbe (a Sós-tengerbe). A sós víz édesvízzé válása és a biológiai értelemben vett halál zónájának élettel való megtöltése a helyreállítási ökológia alapvető célkitűzése. A Holt-tenger talán ebben az értelemben a haldokló/halott táj, a kiszigerelt talajok, a szennyezett ipari tájak és a kiszáradt vizesélőhelyek előképe. A szöveg üzenete reményteljes: a „gyógyulás” lehetősége benne van a rendszerben, nem kell hozzá semmi más, „csak” a friss és tiszta víz beáramlása. Szinte ezt csináljuk (vagy sokkal inkább csak ezt kellene) a mai környezetvédelemben a barnamezős beruházások⁴ rehabilitációs megközelítése, a regeneratív agrármódszerek vagy akár a vizes élőhelyek mesterséges visszaállítása során.

A mai környezetvédelem egyik fontos területe a helyreállítás, rehabilitáció, regeneráció kérdésköre. Ahogy a prófétai víz élettel tölti meg a holt vidéket, úgy képes a tudatos emberi beavatkozás (vagy a természet békén hagyása) regenerálni a kiszigerelt talajt vagy a szennyezett élővizeket. A „gyógyulás” lehetősége benne van a rendszerben, ha biztosítjuk a tiszta forrást – vagy felhagyunk az önző és túlzó beavatkozással.

Az emberi tevékenységek, az energiaellátás, az ipar, a közlekedés, a mezőgazdaság szennyezéscsökkentésének egyik útja az ún. körforgásos gazdaságra való átállás. Asszociációnk szerint a sós víz „meggyógyítása” technológiai értelemben a károsanyag-kibocsátás semlegesítése és a természeti erőforrások hatékonyabb használata. Azonban ahogy a természetes regenerációhoz idő és zavartalanság kell, úgy a technológiai rendszerek helyreállításához is szükség van a hálózatok stabilitására, ideértve a társadalmi-gazdasági hálózatok reziliens működési feltételeinek megteremtését és megőrzését. Egy instabil hálózat képtelen a hosszú távú „gyógyító” folyamatok támogatására. A rehabilitáció tehát egyszerre ökológiai, technológiai, morális és transzcendens megközelítésű feladat.

A „gyógyulás” és a helyreállítás ökológiája a környezeti nevelésben a remény pedagógiája. A klímaszorongás korában a diákoknak és a gyülekezet tagjainak nem csupán a pusztulást kell bemutatni, hanem a tevékeny helyreállítást is. Gyakorlati teremtésvédelmi lépésként az iskolakertekben, templomkertekben végzett talajmegújítás (komposztálás, mulcsozás, esőkertépítés) kézzelfoghatóvá teszi a „Holt-tenger” meggyógyítását. Amikor a közösség egy degradált, lebetozott udvarrészt visszaad a természet-

⁴ A barnamezős beruházás: olyan gazdasági vagy építési tevékenység, amely során már korábban használatban lévő, jellemzően elhagyott, lepusztult vagy funkcióját veszített ipari, kereskedelmi vagy katonai területeket, ingatlanokat hasznosítanak újra.

nek, mikrotérben pontosan azt a folyamatot modellezi, amiről a próféta beszél.

III. Biodiverzitás, élelembiztonság és ökoszisztéma-szolgáltatások

„...ahová csak eljut a patak, igen sok hal lesz. (...) A patak partján innen is, túl is mindenféle gyümölcsfa nő majd. Levelük nem hervad el, gyümölcsük nem fogy el: havonként új terem, mert a szentélyből folyik oda a víz...” (Ez 47,9b.12) [RÚF]

Ez a leírás jelentheti egy tökéletes biodiverzitás modelljét. E modellben a sokszínűség, sokféleség egyben a reziliencia, az álló- és alkalmazkodóképesség fontos alapfeltétele is. A „havonkénti termés” a természet folytonos megújuló képességét jelképezi, amelyet a mai ipari mezőgazdaság gyakran figyelmen kívül hagy – inkább feléli ahelyett, hogy támogatná. Az óriási monokultúrák igen sérülékenyek, sivarak, az év nagy részében terméketlenek. A biztonságot, folyamatosságot a természetben is a „mindenféle gyümölcsfa” sokoldalú közössége adja – nemcsak az embernek, hanem az állatok sokaságának is.

A modern ökológia szerint a sokszínűség nem luxus, hanem a túlélés eszköze: a fajgazdag társulások sokkal ellenállóbbak és öngyógyulásra képesebbek az ember által okozott környezetromboló beavatkozások, valamint a klímaváltozás szélsőségeivel és a kártevőkkel szemben.

A „gyümölcs mint táplálék” és a „levél mint orvosság” mai nyelven az ökoszisztéma-szolgáltatásokat is jelent-

heti. A természet nem csupán létfenntartást biztosít (ellátó szolgáltatás), hanem szabályozó funkciókat is ellát: tisztítja a levegőt, szűri a vizet és biztosítja a modern gyógyszerek alapanyagait. A természetvédelmi megközelítés ezen a ponton találkozik a közegészségüggyel is: az ép és sokszínű környezet az emberi testi és lelki egészség egyik szükséges alapfeltétele. A folyóparti fák levelei által kínált gyógyulás tehát nem metafora, hanem biokémiai valóság, amely a biológiai sokféleség pusztításának sürgető megállítására figyelmeztet.

A monokultúrák sérülékenységgel szemben a „mindenféle gyümölcsfa” a sokszínűség és a szolidaritás metaforája. A környezeti nevelésben ezt az összefüggést a komplex erdei ökoszisztémák

tanulmányozásával vagy iskolai „erdő-kert” programokkal lehet szemléltetni. A biodiverzitás megértése a természet-re való rácsodálkozással kezdődik. Ha a hittanosok vagy diákok megtanulják tisztelni a legkisebb élőlények (beporzók, talajlakó gombák stb.) láthatatlan ökoszisztéma-szolgáltatásait, akkor a fogyasztói szemléletű „természethasznosítás” helyett a Teremtő iránti hála és a teremtésről való gondoskodás fontossága alakul ki.

IV. A gazdaság és a „nem-növekedés” bölcsessége

A 10. versben említett halászkok az En-Getől En-Eglaimig nem a kizsákmányolást, hanem a fenntartható kitermelést képviselik. A meggyógyult víz bősége lehetővé teszi a megélhetést, de ott van figyelmeztetés: „a mocsarak és pocsolják sósan maradnak” – ezzel a próféta a korlátok elismerésének fontosságára utal. Ez a modern ökológiai közgazdaságtan, a „nem-növekedés” elméletének egyik szakrális megközelítése is lehetne. Közismert, ezerszer hangoztatott érv: a végtelen növekedés egy véges bolygón fizikai képtelenség – ám valahogy mégsem hiszünk ebben az egyértelmű állításban. Egy merészebb értelmezésben a mocsarak sósan hagyása azt üzenheti, hogy meg kell maradniuk érintetlen, az emberi hasznosításon kívül eső zónáknak (vadonnak), amelyek fenntartják a globális ökológiai egyensúlyt. A gazdaságnak nem méretében kell folyamatosan bővülnie, hanem minőségében kell „virágozni”. A „mérő ember” motívuma az

elszámoltathatóságra és akár az „adatvezérelt” közösségi kormányzásra emlékeztethet. Ugyanakkor a fenntarthatóság, a „nem-növekedés” nem csupán technokrata irányítás kérdése, hanem a közösség aktív részvétele a „víz mérésében”, a környezeti adatok monitorozásában és az erőforrások igazságos elosztásában.

A mocsarak sósan hagyása, mint a növekedés korlátja, radikális pedagógiai üzenet a mai fogyasztói társadalomban. Az ökológiai lábnyom és a karbonlábnyom közös kiszámítása a hittanórán vagy az iskolai projekthéten szembesíti a közösséget a saját „méréseivel”. A „nem-növekedés” bölcsessége pedagógiailag az önkéntes egyszerűség gyakorlataként fordítható le: a „zöld böjt” húsmentes napjai, a tárgyak megjavítása a kidobás helyett vagy a helyi termelői piacok támogatása mind-mind azt a folyó menti, lokális gazdaságot építik, amely elismeri a teremtett világ határait.

V. Konklúzió: a hiba felszámolása

Az Ezékiel látomásából fakadó asszociációnk rávilágítanak arra, hogy korunk válságai – legyen az klímaváltozás, biodiverzitás-csökkenés vagy digitális kiszolgáltatottság – közös gyökerűek. Az ok, a hiba az ember elszakadása Istentől és az általa teremtett világtól is: a természet belső méltóságának figyelmen kívül hagyása. Ezékiel látomása tehát nekünk, a 21. századi embereknek azt is üzenheti, hogy gazdasági és környezeti válságunk mélyén tipikus „hiba” áll: a szakralitás hiánya. Ahogy a látomásbeli folyó a temp-

lomból (a szakrális középpontból, az értékrendből) fakad, úgy a fenntarthatóság nem technológiai kérdés, a megoldás nem onnan forrásozik, nem a technológiából ered. „A gond nem pusztán gazdasági vagy technológiai, elsősorban erkölcsi és lelki” – jelentette ki Bartholomaiosz pátriárka és II. János Pál pápa a Velencei Nyilatkozatban. A teremtett világnak, a természetnek van egy belső, tőlünk független méltósága és gyógyulási vágya.

A 2026-os és az azt követő évek egyik legnagyobb kihívása a reziliencia megteremtése lesz minden szinten. Ezekiel látomásának mai üzenete reményt ad számunkra, hogy a pusztulás visszafordítható, a „Holt-tenger meggyógyítható”. A tudományos eszközök (adatvezérelt hálózatfelügyelet, precíziós restauráció), a mértékletes gazdaság és gazdagság (a nem-növekedés gazdasága), valamint a spirituális tettek (mint a „zöld böjt” és

Kapcsolódó olvasmányok

Jaczenkó Edit: *Evezz mélyre! Keresztények válaszüton, szerzői kiadás, [h. n.], 2022.*

MTA Fenntartható Fejlődés Elnöki Bizottság: *Fenntartható Magyarország. Az MTA Fenntartható Fejlődés Elnöki Bizottság ajánlásai*, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2026. <https://mta.hu/data/dokumentumok/FFEB/2026/mta-ffeb-fenntarthato-magyarország-2026.pdf>

Robin Wall Kimmerer: *Szentperjefonat. Óshonos bölcsesség, tudományos ismeretek és a növények tanítása*, Pallas Athéné Books, Budapest, 2023.

Partha Dasgupta: *A biodiverzitás gazdaságtana. A Dasgupta-jelentés (Rövidített változat)*, L'Harmattan, Budapest, 2025. <https://openaccess.hu/node/566212/>

Standovár Tibor – Richard B. Primack: *A természetvédelmi biológia alapjai*, Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.

János Pál pápa, II. – Bartolomeiosz, I.: *Velencei nyilatkozat*, 2002. június 10. <https://teremtesvedelem.hu/content/cikk/velencei-nyilatkozat>

Varga Attila: *A fenntarthatóságra nevelés elméleti alapjai és egész intézményes megközelítése. Habilitációs dolgozat*, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Ember–Környezet Tranzakció Intézet, Budapest, 2020.

Vásárhelyi Tamás – Victor András (szerk.): *Nemzeti környezeti nevelési stratégia*, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, Budapest, 2003.

Pillér	Ökológiai tartalom	Gyakorlati pedagógiai tevékenység
I. Vízrendszerek	Hidrológiai reziliencia, a forrás tisztasága, ökoszisztéma-szolgáltatások.	Vízgyűjtő-tanulmányozás, helyi forrásgondozás, vízminőség-vizsgálat (biológiai indikáció), templomi esővíz-gyűjtés tervezése.
II. Helyreállítás	Degradált területek regenerációja, a remény pedagógiája.	Iskolakerti komposztálás, barnamezős/romos területek zöldítése, natúrkert vagy vadvirágos méhlegelő kialakítása a parókiaán.
III. Biodiverzitás	Sokszínűség mint a túlélés záloga, monokultúrák elvetése.	Bogárhotel-építés, madáretetők és -itatók kihelyezése, fafaj-meghatározás élménypedagógiai játékokkal, gyógynövénykert-gondozás.
IV. Korlátok	Nem-növekedés, önkéntes egyszerűség, sós mocsarak (vadon) megőrzése.	Ökológiai lábnyomszámítás, „zöld böjt” akciók, csomagolásmentes és helyi termékek vásárlása a gyülekezeti szeretetvendégségekre/plébániai agapéokra, digitális detox.

a természetre mint Isten ajándékára való rácsodálkozás) együtt teremtheti meg azt a jövőt, ahol az ember nem a természet „legyőzője”, hanem a forrás tisztaságának őrzője és a folyóparti élet résztvevője.

Feladatunk tehát nem kevesebb, mint a templom küszöbe alatti forrás védelme, hogy a belőle áradó élet mindenki számára gyógyulást és bőséget hozzon.

Módszertani útmutató a tereztés-védelmi neveléshez a gyülekezetekben és iskolákban

A tereztésvédelmi szövegek elméleti igazságai csak akkor válnak életté, ha a pedagógia és a környezeti nevelés eszköztárával cselekvésre váltjuk őket. Az ezékieli látomás négy pillére alapján

a fentebbi módszertani mátrixot javasoljuk a lelkészek, hitoktatók és pedagógusok számára.

A környezeti nevelés célja ebben a kontextusban nem a büntudat keltése, hanem a szemléletváltás elősegítése: elmozdulás az antropocentrikus (emberközpontú) világkép felől abba az irányba, ahol az ember társteremtőként, „a forrás őrzőjeként” határozza meg önmagát.

Nemes Csaba
Szűcs Boglárka
Zlinszky János

Nemzetközi kitekintés

Élő víz – A 2026-os nemzetközi téma

A *Season of Creation* 2026 középpontjában az „élő víz” témája áll, amely Ezékiel próféta látomására épül. A bibliai kép szerint a templomból fakadó víz életet visz a pusztaságba, meggyógyítja a Holt-tengert, termékkennyé teszi a földet, és mindenütt megújulást hoz, amerre folyik. A dokumentum ezt a képet a mai világ ökológiai és lelki kihívásai felől értelmezi.

A segédanyag teológiai üzenete szerint az élő víz Isten jelenlétének és gyógyító szeretetének szimbóluma. A templomból kiáradó víz azt fejezi ki, hogy az Istennel való kapcsolat nem zárható be a templom falai közé, hanem hatással van az egész világra. A hit valóságában mutatkozik meg, hogy képes-e életet, gyógyulást és reménységet közvetíteni az emberek és a teremtett világ számára.

A mai vízválság és ökológiai krízis fényében a megfogalmazott gondolatok különösen aktuálissá válnak. Felhívja a figyelmünket arra, hogy emberek milliárdjai nem jutnak tiszta ivóvízhez, miközben a klímaváltozás, a szennyezés és a természeti erőforrások túlzott kihasználása egyre súlyosabb következményekkel jár. A vízhez való hozzáférés nemcsak környezeti, hanem társadalmi igazságossági kérdés is, amely különösen a szegényeket és a kiszolgáltatott közösségeket érinti.

A szeptember 1. és október 4. közötti időszak mára a világ egyik legjelentősebb ökumenikus teremtésvédelmi

időszakává vált, amelyhez egyházak, felekezetek, szerzetesi közösségek és keresztyén szervezetek csatlakoznak valamennyi kontinensről. A kezdeményezés közös imádságra, teológiai reflexióra és gyakorlati cselekvésre hív, hangsúlyozva, hogy a teremtett világ védelme közös keresztyén felelősség. A 2026-os élő víz témája arra emlékeztet, hogy a keresztyén reménység nem passzív várakozás, hanem aktív részvétel Isten gyógyító és életet adó munkájában.

A dokumentum több gyakorlati területet is megnevez, ahol az egyházak és gyülekezetek szerepet vállalhatnak. Ilyen a tiszta vízhez való hozzáférés támogatása, a vízszennyezés elleni fellépés, a környezeti nevelés, a faültetés, az óceánok és az élővilág védelme, valamint a biodiverzitás helyreállítása. A segédanyag szerint a teremtés iránti felelősség nem csupán környezetvédelmi feladat, hanem a hitből fakadó lelki és közösségi küldetés.

Különösen fontos alkalom lesz 2026. szeptember 1-je, az ökumenikus teremtésvédelmi imanap, amely a *Season of Creation* nyitónapja. Az imaalkalomhoz online is lehet csatlakozni a világ különböző pontjairól, így a közös imádság valóban nemzetközi és ökumenikus közösségi eseménnyé válik.

seasonofcreation.org

Kodácsy Tamás

A Teremtés ünnepe a nyugati felekezetek liturgikus naptárában

A keresztény világszervezetek Assisiben második alkalommal összegyűlt képviselői a niceai zsinat 1700. évfordulóján, 2025-ben alapos rendszeres és gyakorlati teológiai mérlegelés után fogalmazták meg azt az ökumenikus ajánlást, amely – az évszázados ortodox liturgiai praxishoz illeszkedve – szeptember első vasárnapját nemcsak a teremtés szépségére és sebezhetőségére fókuszáló világimanapként, hanem önálló ünnepnapként jegyezné be a nyugati felekezetek egyházi naptárába. A Teremtés ünnepével méltó módon venné kezdetét a teremtés időszaka (a *Season of Creation* néven a legtöbb egyház életében már komoly hagyományokkal rendelkező, szeptember 1. és október 4. közötti időintervallum) is. A javaslat kidolgozása során, az ún. „assisi folyamatban” számos eltérő nézet és vélemény kapott hangot, főként az ünnep neve és az ünneplés idejének meghatározása körül bontakoztak ki élénk viták. A környezeti krízis okaival és következményeivel, Isten, a teremtett világ és az ember viszonyának aktuális alakulásával teológiai szempontból is őszintén szembenézni kívánó közös szándék végül minden véleménykülönbségnél erősebbnek bizonyult, és sikerült olyan konszenzusra jutni, amely azóta a földkerekség legtöbb keresztény egyházában pozitív visszhangra talált. A folyamat elmélyülésének egyik jelentős

Fotó: K @Pexels

mérföldköve, hogy a *Revised Common Lectionary*rt használó protestáns egyházak 2026 áprilisában határoztak az ünnep bevezetéséről, illetve kijelölték a következő három évre a Teremtés ünnepéhez kapcsolódó lekcioikat. Ezzel párhuzamosan a szabadegyházi hagyományokat követő, szoros liturgiai előírásokkal nem rendelkező felekezetek globális szervezeteinek képviselőit tömörítő munkacsoport pedig ez év júliusában adja ki a Teremtés ünnepének vasárnapjára ajánlott, az istentisztelet keretében felhasználható anyagok gyűjteményét.

Hazánkban a Magyarországi Evangélikus Egyház zsinata a nemzetközi ökumenikus kezdeményezéshez való kapcsolódás igényével 2026 májusában nagy többséggel jóváhagyta azt a püspöki tanács által meghatározott rendet, amelynek értelmében a Teremtés ünnepe 2027-től kezdődően a liturgikus naptár részévé válik.

A Teremtés ünnepéhez, valamint az ünnepi időszakhoz kapcsolódó információk folyamatosan bővülő köre minden érdeklődő számára elérhető a *Feast of Creation 2025*-ben létrehozott internetes felületén.

Szűcs Kinga

Season of Creation 2026 imádság

Élő Víz,

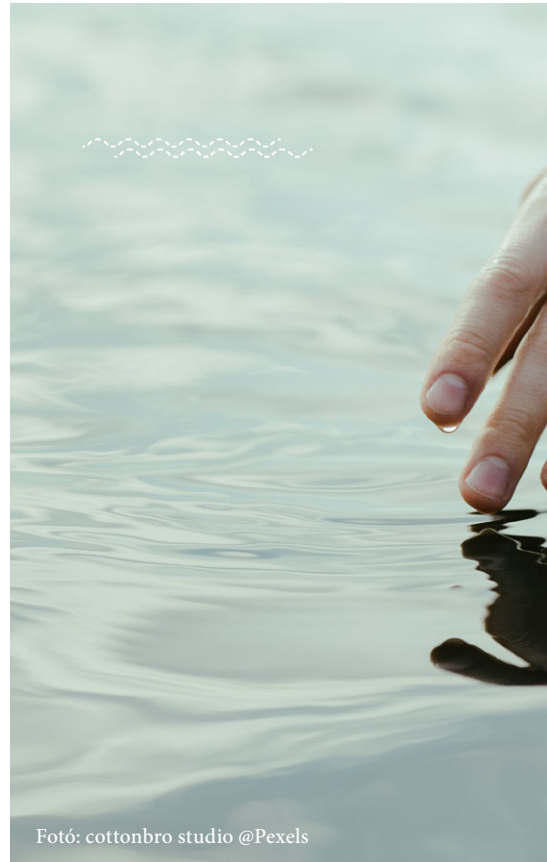
Szent Isten, kinek Lelke kezdetben ott lebegett a vizek fölött, teremtményeid közösségeként gyűlünk össze, kegyelemre szomjazva. Hálát adunk Neked a víz ajándékáért, mely közös otthonunk érhálózata, élteni a cédrusokat és a bálnákat, a mezőket és a városokat. Hálásak vagyunk vizeinkért, melyek táplálják földjeinket és teremtménytársainkat. Hálát adunk azért, hogy a Te bőven öntözött kertedben minden csepp víz szereteted szent bizonyossága.

Mégis megvalljuk, hogy ezt az ajándékot pusztá árucikk módjára kezeljük. Megfojtjuk a tengereket hulladékainkkal, és tétlenül nézzük az olvadás áradatát ítéletként fölénk tornyosulni. Siratjuk az aszálytól cserepes földet és a klímaváltozás hatásai elől menekülő könnyeit. Istenünk, olvaszd fel szívünk jegét, és engedd áradni a bűnbánat vizét.

Élet Ura, megígérted, hogy amerre a folyó eljut, minden élni fog. Serkentsd fel bennünk a törődést a vizek iránt, hogy védjük a vízgyűjtő területeket, védelmezzük a vízhez való jogot, és tiszteljük a szomjazók méltóságát. Igéd legyen forrás bennünk, és áradjon belőle a nemzetek gyógyulása.

Atyánk, ki vizet fakasztottál a sziklából, táplálj minket a sivatagban. Krisztus Urunk, ki Élő Víz vagy, üdíts fel minket a helyreállítás munkájára. Szentlélek, hordozz minket a kegyelem erejével, míg csak a törvény nem árad, mint a víz és az igazság, mint bővizű patak.

Amen.

Fotó: cottonbro studio @Pexels

2026 Season of Creation Prayer

Living Water,

Holy God, whose Spirit hovered over the waters at the beginning, we gather as part of your community of all creation, thirsty for your grace. We give thanks for the gift of water, the veins of our common home, that sustains the cedar and the whale, the pasture and the city.

We are grateful for the local waters that nourish our homelands and our fellow creatures. We give thanks that in your well-watered garden, every drop is a sacred testament to your love.

Yet, we confess that we have treated this gift as a mere commodity. We have choked the seas with our waste and watched the warming tides rise in judgment. We lament the cracked earth of the drought-stricken and the salty tears of the climate refugee. Melt our frozen hearts, O God, and let the waters of repentance flow.

Lord of all Life, you promised that wherever the river flows, everything shall live. Stir in us a calling to care for the waters — to protect the watershed, defend the rights of water, and honor the dignity of the thirsty. May your Word be a spring within us, gushing forth for the healing of the nations.

May God our Father who brought water from the rock sustain us in the desert. May Christ our Lord who is Living Water refresh us for the work of restoration. And may the Holy Spirit carry us on currents of grace until justice rolls down like waters and righteousness like an ever-flowing stream.

Amen.

KÁROLI GÁSPÁR
REFORMÁTUS EGYETEM
TEREMTÉSVÉDELMI
KUTATÓINTÉZET

Kiadja:

Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa

Felelős kiadó:

Fischl Vilmos

A füzet készítésében együttműködő szervezetek:

Ararát Teremtésvédelmi Munkacsoport (Magyarországi Evangélikus Egyház),
Károli Gáspár Református Egyetem Teremtésvédelmi Kutatóintézet,
Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Orthodox Exarchátus,
Magyarországi Református Egyház Ökogyülekezeti Mozgalom,
Magyarországi Metodista Egyház,
Naphimnusz Teremtésvédelmi Egyesület.

A kiadvány újrahasznosított papírra készül.

teremtesunnepe.hu

Korábbi témáink (Teremtés hete 2009–2025)

2009: A hét nap csodája

2010: Körkép a Földről – körkép az emberiségről

2011: Újrahasznosítás

„...*hogy semmi ne menjen kárba*” (Jn 6,12)

2012: Jézus és a teremtett világ

„...*úgy szerette Isten a világot...*” (Jn 3,16)

2013: „Nézd, itt a víz!” (ApCsel 8,36)

2014: „Őrizd meg a rád bízott kincset!” (1Tim 6,20)

2015: Éghajlati igazságosság

„...*egy gazdag meg egy szegény*” (2Sám 12,1)

2016: A szelídek öröksége

„*Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.*” (Mt 5,5)

2017: Ökológiai megtérés

„...*úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta.*” (Jn 3,16)

2018: Közösségben a teremtett világért

„*Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok velük.*” (Mt 18,20)

2019: Hála és felelősség

„*Örüljetez az Úrban mindenkor! Ismét mondom örüljetez! A ti szelídségez legyez ismert minden ember előtt! Az Úr közel! Semmiért se aggódjatez, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseitezket Isten előtt.*” (Fil 4,4–6)

2020: Teremtő bizonytalanság

„*A remény nem csal meg*” (Róm 5,5a)

2021: Hol laksz? (Jn 1,38) – Isten oikoszának megújítása

2022: Szent ez a hely, ahol állsz – Halld meg a teremtmények hangját!

2023: Áradjon az igazság, mint a víz!

„*Áradjon a törvény, mint a víz, és az igazság, mint a bővízű patak!*” (Ám 5,24)

2024: A remény zsengei

„*Mert a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését.*” (Róm 8,19)

2025: Végül kiárad ránk a Lélek (Ézs/Iz 32,15) – Elbukás, megtérés, újjáteremtés

A templomi küszöb a profán és a szent találkozásának helye. Ezékiel látomásában éppen ezért válik felszabadító képpé: a küszöb része annak a világnak, amely elromlott, de része Isten jelenlétének is. Határ a földi és a mennyei, a reménytelenség és a reménység, a pusztulás és az élet, a szennyezett és a tiszta között. A küszöbből fakadó víz ezért Krisztus testet öltésére is mutat: Isten belép ebbe a világba, és az élő víz forrásává lesz közöttünk. Sokszor érezzük azt, hogy a templom tere elszakad attól a valóságtól, ami körülveszi azt. Néha kiüresednek a szavak, sterillé válik az istentisztelet, és nem értjük, hogyan munkálkodik Isten abban a világban, ami a templom falain kívül van. A templomba áldozati állatokat vittek be, amelyekből véres áldozatok lettek. Az a hely, amely annyi vért nyelt el a kiengesztelődésért, most íme, életet ad. A templomi küszöb határából fakadó és a világba elinduló folyam azt üzeni, hogy Isten nem mond le a templomon kívüli világról. Az evangélium hirdetése nincs falakba zárva, hanem a forrásból elindulva bejárja kiszáradt, szennyezett és elhanyagolt világunkat.

Kodácsy Tamás

